

Osnovno izobraževanje ob delu na novih poteh

V Sloveniji je še vedno 392.000 ali 30 % ljudi starih nad 15 let z nedokončano osnovno šolo. Od teh je 188.000 ali 32 % zaposlenih. Storjen je pomemben korak k demokratizaciji osnovnega izobraževanja ob delu!

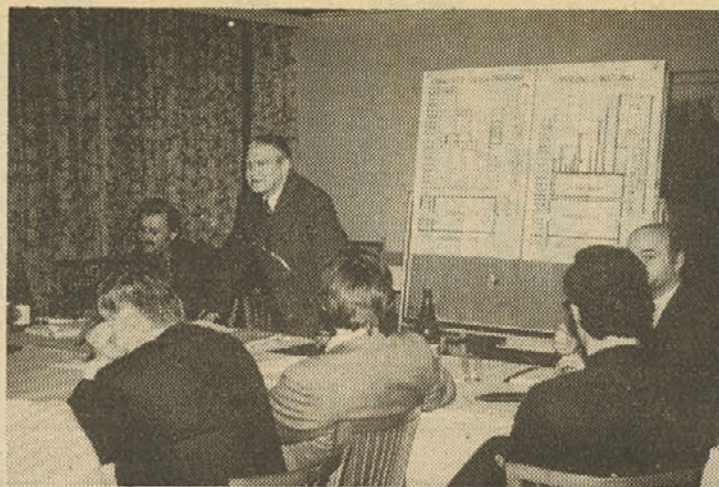
Strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje je na svoji seji 21. januarja 1976 pod predsedstvom Staneta Krajnc sprejel predlog novega predmetnika in učnega načrta za osnovno izobraževanje ob delu.

Zavod SR Slovenije za šolstvo je s sodelovanjem mnogih dejavnikov, andragoške teorije in pod vplivom naše andragoške prakse izoblikoval novo zasnovo o osnovnem izobraževanju ob delu. V njej so poleg novega predmetnika in učnega načrta tudi podrobna metodična navodila in navodila za organizacijo in izvajanje tega izobraževanja.

Novosti, ki naj bi jih začeli uvajati v osnovno izobraževanje ob delu, so člani strokovnega sveta označili kot začetek uresničevanja sodobnih izhodišč in kongresnih resolucij. V primerjavi z dosedanjim sistemom osnovnega izobraževanja ob delu je to prav gotovo napredek. Nova organizacija in andragoško-didaktična zasnova osnovnega izobraževanja ob delu pomeni z nekaterih vidikov tudi uvod v reformo tega izobraževanja in spodbudo za razvijanje usmerjenega izobraževanja in vključevanja zaposlenih vanj.

Za uresničevanje globalnih družbenih smotrov je potrebna široka družbena akcija. Treba je zagotoviti ustrezne materialne razmere, razširiti mrežo samostojnih šol in enot za odrasle, andragoško in didaktično usposabljanje učitelje in vodje tega izobraževanja. Prav za to potrebujemo ustrezne učbenike za slušatelje in priročnike ter druge pripomočke za učitelje, opremo, učila, tehnične pripomočke in drugo. Pri tem bodo morale aktivno sodelovati organizacije združenega dela, družbenopolitične in druge organizacije.

VIDA VARGA

Na dvodnevem seminarju (22. in 23. januarja) se je v Dolenjskih Toplicah zbralo 60 delegatov — prosvetnih delavcev republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja. Obravnavali so družbenopolitične in vzgojnoizobraževalne teme današnjega časa, veliko pa so govorili tudi o tem, kakšne so možnosti za uresničevanje zastavljenih smotrov. Prihodnjič bomo objavili prispevek o seminarju. Na fotografiji je predavatelj Karel Kos z Zavoda SR Slovenije za šolstvo. Udeležence seminarja seznanja z organizacijo in pomenom usmerjenega izobraževanja. (Foto: Ivan Zoran)

Da bi bil učitelj plačan po delu

Iz vabila: „Namen sestanka je oceniti ključne probleme uresničevanja ustavne opredelitve samoupravljanja, gospodarskega položaja dejavnosti in izvrševanja sprejetih nalog ekonomske politike za leto 1976, problematiko nadaljnjega razvoja dejavnosti, delegatskega sistema in drugih problemov, s katerimi se srečujemo komunisti, ki delamo v sindikatu.“

Iz razprave: „Izobraževanje

je splošen narodni interes — ne pa interes posamezne občine. Zato bi morali imeti tudi splošen slovenski načrt razvoja vzgoje in izobraževanja tako vsebinski kot materialni. Potrebno je enotno republiško stališče do vzgoje in izobraževanja. Več bi morali vlagati v to področje, in sicer zaradi interesa vse republike.“

„Zakaj dajemo tistim, ki oblikujejo materiale, večji osebni dohodek in večje priznanje kot tistim, ki oblikujejo človeka?“

„Stališče centralnega komiteja glede kadrovanja za učiteljski poklic je bilo v letu 1975 zelo konkretno. Rezultati niso izostali: v pedagoške gimnazije se je prijavilo dovolj kandidatov. Toda, če pogledamo učni uspeh — mnogi med njimi so zelo slabi dijaki. Kaj v prihodnje? Tudi nenačrtnost v šolstvu in nenehne improvizacije odražajo mlade ljudi od tega že tako zahtevnega poklica.“

Letošnjega 22. januarja je bil sestanek vseh članov zveze komunistov, ki delajo v republiškem odboru Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja. Prišli so tudi predstavniki centralnega komiteja ZKS, Gospodarske zbornice, Zveze sindikatov, izvršnega sveta skupščine in izobraževalne skupnosti Slovenije.

Tak sestanek je bil potreben — saj so komunisti odgovorni za uresničevanje ustave tudi na tem področju. Vzgoja in izobraževanje sta se konstituirala, kakor predvideva ustava. Napredovali smo in napredujemo po delovni plati — glede dohodkovnih odnosov pa še nismo naredili koraka; to pomeni, da stojimo na mestu, torej zaostajamo. Prednosti vzgojnoizobraževalne dejavnosti so samo v teoriji. Skrb za to, da bi odpravi pomanjkanje prosvetnih delavcev, ostaja le pri besedah. Vsako leto odhajajo učitelji in vzgojitelji v druge poklice; nasprotnega pojava doslej še nismo zasledili. Tega niso krivi samo osebni dohodki — čeprav je tudi v tem velik kamen spotike: prosvetni delavci namreč kljub sklenjenim samoupravnim sporazumom ne morejo biti nagrajevani po delu — ker jim denar odmerjajo proračunsko. (V proizvodnji pa tudi pisarniško osebe nagrajujejo po uspehu podjetja.) Količina denarja, ki jo prejme šola, ni odvisna od kakovosti dela prosvetnih delavcev, ki na tisti šoli delajo.

Nagrajevanje po delu, možnost napredovanja, pravica do stanovanja, enotno obravnavanje šolske in predšolske vzgoje, enakovrednost šol ne glede na premoženjsko stanje občine, v kateri stojijo, vse to so čeri, ob katerih se razbija navdušenje ali vsaj pripravljenost tistih, ki se odločajo za pedagoški poklic. In čisto tudi oni, ki so že v njem. Razprava je pokazala tudi težnje prosvetnih delavcev, da bi za osnovno šolo — če je že enotna — imeli sistemizirano eno delovno mesto; tako ne bi nastajala medsebojna trenja zaposlenih na osnovnih šolah.

Seje, na katerih obravnavajo vprašanja vzgoje in izobraževanja, so polne razprav o združenem delu; o resnični delitvi dela. Delavci niso nikdar imeli pomislekov glede šole, brezplačnih učbenikov ali zunajšolskih dejavnosti. Toda — vse uklepajo limiti. Tako pri najboljši volji in celo v razvitih območjih — tam, kjer imajo denar — ne moremo odpirati novih oddelkov in graditi stanovanj za učitelje.

Integracijski postopki gredo v smeri, da bi poenotili samoupravne sporazume, da bi poenotili osebne dohodeke na šolah v regiji. (Zakaj ne kar v republiki, če pravimo, da imajo vsi otroci pravico do enakega študija v življenju?) Učitelji ne zahtevajo bonitet — pač pa enakopravnost. Da bi bili plačani po delu. Da ne bi v revnih občinah nemočni čakali na solidarnost razvitejših. So primeri, ko denar iz solidarnostnega sklada zadošča komaj za kurjavo. (In vendar daje npr. občina Lenart za prosveto in kulturo 8,5 % narodnega dohodka, kar je visoko nad republiškim povprečjem; celo nad povprečjem skandinavskih držav.) So šole, kjer otroci še vedno nimajo temeljnih življenjskih pogojev: hrane in obleke. Šolske potrebe so na tretjem mestu. Ali more kdo reči, da so starši teh otrok sami

krivi, ker so revni? Kot komunisti bi najbrž v tridesetletnem boju za enakopravnost morali najti način, da sposobnim in delavljim ljudem omogočimo opravljati družbeno koristno in donosno delo. S tem bi namreč njihovim otrokom omogočili enakovredno šolanje, ker bi v tako imenovanih manj razvitih območjih ne bilo več zaostanosti; bile bi dobre šole in dovolj učiteljev. Zdaj pa je kot pribito: Nerazvite občine ne morejo razvijati svojega šolstva.

Mnogo brezplodnih muk povzročajo šolstvu tudi to, da ena ustanova načrtuje njegov vsebinski razvoj — denar za to pa daje druga ustanova. „Kdor delo določa, naj ga tudi plača,“ je pravilo. Te stvari bi v šolstvu — kot povsod — morale biti usklajene. Kakšen ponižujoč občutek nemoči obide, na primer, zares delovnega in poklicno predanega človeka, ki na koncu ugotovi, da je svoje moči izbral za poučevanje — in da mu jih za boj za lastni osebni dohodek ni ostalo nič. Že tako velja, da se prosvetni delavci ne znajo tako ostro in odločno postaviti za svoje pravice kot drugi. Ko ne zmorejo več, imajo možnost, da zbolijo — ali pa tiho odidejo v druge službe. Sicer pa je po zakonu narave jasno, da tisti, ki svoje moči res izrabijo za produktivno in ustvarjalno delo, nima več toliko moči za vsakodnevni boj za osebni dohodek in svoje pravice kot oni, ki je porabil za delo manj moči. Včasih bi se morali vprašati, ali podpiramo tiste, ki ustvarjalno in produktivno delajo — ali one, ki se borijo pretežno za pravice in osebni dohodek. Sestanek komunistov, ki delajo v republiškem odboru Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije, nam je veliko razkril.

NEŽA MAURER

Samoupravno sporazumevanje v ljubljanski regiji: uspešno

Akcijski odbor za sanacijo dijaških in študentskih domov v ljubljanski regiji, ki deluje pri medobčinskem svetu ZKS Ljubljana, je začel delati sredi leta 1974. Sestavljen je iz predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in skupščin ljubljanske regije in mesta Ljubljane ter predstavnikov nekaterih drugih strokovnih in samoupravnih ustanov. V prvi fazi svojega dela si je akcijski odbor predvsem prizadeval, da bi sanacija domov v Ljubljani kakorkoli napredovala. Odbor v začetku ni dosegal veliko, ker ni bilo denarja za naložbe v dijaške in študentske domove. Ob družbenem dogovarjanju o skupni porabi za leto 1975 vprašanje naložb v dijaške domove še ni bilo konkretno rešeno, ampak samo načelno opredeljeno.

26. maja leta 1975 je bil v republiškem merilu podpisan

družbeni dogovor o združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente. Na temelju tega dogovora smo pričeli s pospešeno akcijo tudi na območju ljubljanske regije. Na sestanku sekretarjev komitejev ZK in predsednikov izvršnih svetov občinskih skupščin smo se dogovorili, naj bi območje šestnajstih občin združevalo denar za domove. Te občine so: Domžale, Grosuplje, Hrastnik, Kamnik, Kočevje, Litija, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Center, Ljubljana Moste-Polje, Ljubljana-Siška, Ljubljana Vič-Rudnik, Logatec, Ribnica, Trbovlje, Vrhnika in Zagorje. Pripravili smo osnutek samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za dom šole medicinskih sester, dom mladine v trgovini in gostinstvu in študentski dom v Ljubljani. Potrebnihi je bilo več pogovorov na regionalni ravni, da smo lahko v začetku julija 1975 objavili predlog samoupravnega sporazuma.

Julija in avgusta je potekala javna razprava o predlogu samoupravnega sporazuma. Javno razpravo so vodili in usmerjali posebni akcijski odbori, ustanovljeni v vsaki izmed naštetih občin. V veliko pomoč pri tej akciji so nam bili sindikati. Intenzivnost javne razprave je bila v posameznih občinah zelo različna.

V začetku septembra se je sestal regionalni akcijski odbor: skupaj s predsedniki akcijskih odborov občin je povzel javno razpravo in sprejel dokončno besedilo samoupravnega sporazuma. Bistvena pripomba javne razprave (več kot polovica občin) je bila, da gradnja doma mladine v trgovini in gostinstvu ne sodi med prednostne, ker so bile delovne organizacije s tega področja premalo dejavne in niso pokazale dovolj pripravljenosti za sanacijo svojega doma. Tako sta v besedilu samoupravnega sporazuma ostala samo dva domova: dom šole za medicinske sestre in študentski dom. Hkrati smo zahtevali, da pri sanaciji domov v Ljubljani sodelujejo tudi druge regije (predvsem Gorenjska in Dolenjska), kar pa se do danes še ni zgodilo.

V samoupravnem sporazumu so viri sredstev enako opredeljeni kot v družbenem dogovoru, tj.: delavci v gospodarstvu naj prispevajo 0,3 % od izplačanih osebnih dohodkov v letu 1975, delavci v družbenih dejavnostih pa enodnevni zaslužek v letu 1975. Poleg tega smo v samoupravnem sporazumu predvideli

še sodelovanje samoupravnih stanovanjskih skupnosti občin, in sicer po merilu: 30 % vrnjenih anuitet odpravljenih občinskih stanovanjskih skladov.

Septembra smo torej začeli intenzivno akcijo podpisovanja samoupravnega sporazuma. Prvi so se odzvali delavci občine Vrhnika (30. 9. 1975), drugi pa delavci v Kamniku (1. 10. 1975). Mnogo naporov je bilo potrebnih, da smo na zborih delavcev dosegli pristanek na sporazum še v občinah Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Domžale, Litija, Grosuplje, Ribnica, Logatec in Ljubljana-Bežigrad. Zelo so se zavzeli akcijski odbori občin in družbenopolitične organizacije — ZK, sindikat, ZSM in SZDL.

V nekaterih občinah poteka akcija počasneje kot drugod. Med te štejemo ljubljanske občine, razen Bežigrada, in občino Kočevje. Tudi iz Cerknice in Idrije, ki sta se hoteli dodatno pridružiti k zbiranju denarja, ni dobrih novic.

Ne glede na sedanje razmere predvidevamo, da bo do konca letošnjega februarja samoupravni sporazum podpisan v vseh šestnajstih občinah. Menimo, da je to pogoj za njegovo uresničitev. Tako bi zagotovili denar za začetek gradnje doma šole medicinskih sester v Ljubljani in za študentski dom v Ljubljani. S tem bi tudi pozitivno končali prizadevanja za začetek gradnje vsaj enega doma v Ljubljani spomladi leta 1976, kar smo želeli doseči v celotni akciji. Z denarjem, zbranim v letu 1976, bi sodelovali pri gradnji študentskih domov in doma mladine v trgovini in gostinstvu v Ljubljani.

IVAN GODEC
predsednik akcijskega odbora za sanacijo dijaških in študentskih domov v ljubljanski regiji

V preteklem desetletju je dobila novo osnovno šolo tudi Gorenjska vas. (Foto: Stane Jesenovec)

Najprej na Primskovem

Sekretariat koordinacijskega odbora za izvedbo programa gradnje družbenih objektov v krajevnih skupnostih v kranjski občini je na eni izmed zadnjih sej razpravljalo o določitvi vrstnega reda gradnje posameznih objektov. Spričo predvidenega programa zbiranja denarja so člani sekretariata menili, da ni vseh možnosti za takojšen začetek gradnje nove osnovne šole na Planini, predvsem zato ne, ker v sorazmerno kratkem času ne bo mogoče zagotoviti okoli 50 milijonov novih dinarjev. Toliko bi namreč ta šola, skupaj s telovadnico, po izdelanih predračunih stala.

Člani sekretariata so menili, da je najbolje začeti graditi osnovno šolo na Primskovem, za katero je idejni projekt že narejen, pa tudi glavni projekt bo kmalu nared. Osnovne šole na Primskovem naj bi začeli graditi že letos.

V kranjski občini predvidevajo, da bodo letos začeli graditi tudi vzgojnovarstveni zavod v Predvoru in nekatere športne objekte pri osnovni šoli v Predosljah. Gradnje vzgojno-varstvenega zavoda na Planini pa se bodo lotili le tedaj, če bo stanovanjska skupnost pripravljena prispevati ali pa zagotoviti posojilo. Vsekakor pa bodo že letos poskušali poiskati vse možnosti, predvsem finančne, da bi lahko že prihodnje leto začeli graditi osnovno šolo na Planini.

Pomemben podpis

V dvorani izvršnega sveta je dne 26. januarja podpisalo družbeni dogovor o reformi izobraževanja pedagoških delavcev kar 37 udeležencev. Od tega je 29 vzgojnoizobraževalnih ustanov, ena raziskovalna organizacija ter štiri samoupravne interesne skupnosti.

Zavod SR Slovenije za šolstvo je na podlagi idejnopolitičnih zasnov prihodnjega vzgojnoizobraževalnega sistema izdelal osnutek usmerjenega izobraževanja. Dosedanje razprave so poudarile posebno pomembnost izobraževanja pedagoškega kadra. Zato se je usmerjeno izobraževanje začelo prav v tej panogi našega šolstva. Družbeni dogovor o reformi izobraževanja pedagoških delavcev nas obvezuje, da si bomo najprej prizadevali posodobiti tiste vzgojnoizobraževalne organizacije, ki oblikujejo pedagoške delavce za predšolsko vzgojo, osnovno šolo in domove za učence.

Podpisniki so se obvezali, da bodo poleg vsebinskega in organizacijskega preoblikovanja pe-

dagoških vzgojnoizobraževalnih organizacij skrbeli tudi za povečanje števila prosvetnih delavcev. Zagotovili bodo materialne možnosti za študij in delo, hkrati pa usmerjali študente in učence v prosvetni poklic.

Družbeni dogovor o reformi izobraževanja pedagoških delavcev podrobnje razčlenjuje dolžnosti posameznih podpisnikov. V 3. členu piše: Pedagoške vzgojnoizobraževalne organizacije po tem družbenem dogovoru so: vzgojiteljske šole, gimnazije pedagoške smeri ter druge srednje šole oziroma centri, ki imajo v svoji sestavi oddelke pedagoške smeri, pedagoške akademije, visoka šola za telesno kulturo in druge visokošolske temeljne in delovne organizacije, ki vzgajajo in izobražujejo vzgojitelje in učitelje v: vzgojno-varstvenih organizacijah, osnovnih šolah, domovih za učence, organizacijah za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Ocenjevanje za današnje rabo

Nekatera izhodišča za oblikovanje ocene iz vedenja

Revidirani pravilnik o ocenjevanju na osnovnih in srednjih šolah, ki je izšel avgusta 1975, prinaša med drugimi spremembami tudi nova določila glede ocenjevanja vedenja. V skladu s tem pravilnikom bomo odslej ocenjevali učencevo vedenje z naslednjimi besednimi simboli: VZORNO, PRIMERNO, MANJ PRIMERNO.

Zaradi tradicionalnega odnosa do ocene iz vedenja bo uporaba novega pravilnika nekatere vznemirila, kajti ocena iz vedenja velja v našem javnem mnenju kot javna oznaka učenca z močno moralno vsebino, ki zaveda osebo globino staršev in otrok. Če učenec ne zmora predmetne snovi in se starši podrobno pogovorijo z učiteljem, se pogosto le spriznijo z dejstvi, skoraj dosledno pa odklanjajo slabo oceno iz vedenja, ker jih ta ocena moralno obremeni.

Vse do najnovejšega pravilnika o ocenjevanju je bila ocena iz vedenja uporabljena nediferencialno, in sicer tako, da je velika večina učencev vseh šol in stopenj dobila iz vedenja najvišjo oceno. Ta ocena je včasih predstavljala celo neko moralno ravnotežje za starše, če je imel njihov otrok slabe ocene iz predmetov, ker pač ni bil „moralno ocenjen“ kot slab. Če smo to želeli ali ne, če smo to v šoli vedeli ali ne, ni bilo pomembno, kajti dejstvo je ostalo zato nespremenjeno.

Danes v razvitem šolstvu opuščajo oceno iz vedenja v tem smislu, da bi se ta ocena pojavljala v enaki situaciji in enaki simboliki kakor ocene iz šolskih predmetov. Dobro namreč vemo, da mladi ali doščajajoči človek ali celo — da začnemo s prvim razredom — sedemletni otrok ne more biti ocenjen moralno kot tak ali drugačen, saj ga šole oblikujemo, saj šole nastajajo njegova osebnostna struktura, pri čemer je kategorija socialnega razvoja in socialnih odnosov, kamor sodijo tudi elementi morale posameznika, bistvene vrednosti. Iz tega izhodišča se negativna ocena iz vedenja takoj pokaže kot vsebinsko prazna ali preprosto

rečeno — nesmiselna. Le malo več vsebine pa ima lahko ocena iz vedenja „odlično“, če je tako ocenjena večina učencev, kar je bilo do sedaj v navadi.

Sodoben strokovni način obravnave učenca s tega vidika je opisna ocena otrokovega osebnostnega razvoja, t. j., do kam je prišel, kaj je dosegel, kje mu je potrebno več pomoči in vodstva in podobno. Ob našem načelu, naj že od vsega začetka vzgajamo mladega človeka tako, da razvijamo samoupravne odnose, kar pomeni vzgojo odgovornosti, kritičnosti, večstranske dejavnosti in podobno, pa je negativna ocena še bolj neuporabna.

Ta izhodišča so v ozadju za zakonske spremembe, ko ni več mogoče oceniti učenca iz vedenja negativno, temveč le pozitivno, čeprav tritopenjsko gledé na stopnjo pozitivnih lastnosti. Osnova za oblikovanje stopnje ocene pa zahteva tudi nov pravilnik, in sicer: upoštevati moramo učenčovo aktivnost v razredni skupnosti, njegov odnos do sošolcev, učiteljev, družbene lastnine, njegovo vedenje in podobno. Ta določila vsebujejo pomembno novost: učenca ne moremo dati najvišje ocene iz vedenja že takrat, „če je v razredu miren“. Prav to načelo je v sodobni šoli že škodljivo, ker se vse prehitro sprevrže v nesodobno metodo dela, češ: učenci naj bodo toliko mirni, da ne bodo niti aktivni, aktivnost pa je danes najbolj povzdignjena metoda vsakega šolskega dela. Ni torej naključje, da vsebuje pravilnik kot osnovo za oceno iz vedenja največ njegovo aktivnost, ker želimo pretrgati z načelom pasivizacije učencev, ki ji je tudi prejšnji pravilnik posredno rabil.

Razumljivo je, da terja tak

način ocenjevanja od učitelja večjo aktivnost, več znanja in več sodobnih metod. To pa je lahko obremenilno, vendar le za tistega, ki ga je čas prehitel. Učiteljem, ki že do sedaj sledijo sodobnim tokovom razvoja šolstva, in teh danes ni več tako malo, pravilnik le pomaga naprej in jim v resnici olajšuje položaj in tudi delo.

Poleg navedenega želimo doseči še neko drugo posodobljenost te ocene, in sicer: večjo strokovno normativnost ali standardiziranost. Če nekaj ocenjujemo in ob tem upoštevamo najbolj elementarna sodobna načela, moramo sistem ocenjevanja pripraviti tako, da je možno diferencialno oceniti tistega, ki izstopa od neke sredine; to je temeljno načelo. Če se ocena uporablja samo v zgornji vrednosti, tako je bilo namreč dosedaj (večina učencev je imela odlično), potem ni mogoče v tem sistemu pravično oceniti tistega, ki je nadpovprečen in ima izredne sposobnosti, ki so vsebovane v oceni. Z novim pravilnikom bomo to strokovno napako iz preteklosti popravili tako, da bo večina učencev ocenjena z oceno „primerno“, izjemno izstopajoče navzgor ali navzdol pa z oceno „vzorno“ ali „manj primerno“.

Ker pa bodo na začetku lahko to oceno, t. j. „primerno“, razumeli starši in učenci kot nekaj slabega, moramo to načelo dosledno pojasnjevati in še bolj dosledno uporabljati. Učiteljeva dobrohotnost, ki bi se izražala v tem, da bi napisal vsem učencem svojega razreda oceno „vzorno“, bi pomenila v resnici neodgovorno početje; bila bi dokaz, da učitelj ni sposoben strokovno razumeti zakonskih določil. Ob množičnem prehanju učencev na različne šole, zlasti po končani osnovni šoli, pa bi povzročila neskladje in v skrajni posledici tudi protizakonito ravnanje.

Pomembno določilo novega pravilnika je tudi, da mora pri oceni sodelovati razredna skup-

nost učencev. To je treba razumeti tako, da učence primerno poučimo in jih tudi vodimo ob sodelovanju. Ob tem je bistvenega pomena načelo javnosti ocenjevanja („javnost“ pomenita le razred in šola, to je seveda samo ob sebi umevno), s čimer je že zagotovljeno sodelovanje razredne skupnosti. Vendar tega sodelovanja ne smemo razumeti kot delitev pristojnosti med učiteljem in učenci, da bi, na primer, razredna skupnost pripravila svoje predloge ocen, učitelj pa svoje in podobno. Taka praksa bi namreč pomenila deprofesionalizacijo vzgojnoizobraževalnega dela, kjer je ocenjevanje pomembna prвина. Zakon je treba razumeti tako, da učitelj po svoji poklicni usposobljenosti in odgovornosti pripravi predloge sam, nato pa obvesti razredno skupnost in določi čas, ko bodo lahko učenci povedali svoje mnenje o učiteljevih predlogih. Bistvo tega sodelovanja naj bo v nenehnem prizadevanju učencev, da aktivno sodelujejo ob vsakem ocenjevanju. Poseben sestanek s tem namenom je le povzetek izmenjave mnenj, ki pa ne sme manjkati in ima seveda tudi moč modifikacije učiteljevih predlogov. V praksi predvidevamo, da bo prišlo v poštev divergentno mnenje učencev največ v primerih izstopajočih ocen navzgor in navzdol (vzorno ali manj primerno).

Ob uporabi novega pravilnika je še posebno pomembno, da pojasnimo staršem in učencem, kaj pomeni ocena „primerno“: to je ocena, ki je ustrezna in popolnoma zadovoljiva glede na vse otrokove perspektive, sočasno je treba razumeti določila novega pravilnika glede ocene iz vedenja kot prehodno obliko in korak naprej k opisni oceni učenčeve osebnosti, ki naj bi jo podal učitelj. Sedaj naj bi dosegli ta namen le delno v združenem besednem simbolu, ki ga določa pravilnik.

JOŽE TRČEK

(Foto: R. Ranfl)

»Nesporazum« brez nesporazuma

Izpit iz mladinske književnosti je opravljala kandidatka, ki študira ob delu, dela pa v neki posebni šoli pri zdravstvenem zavodu. Učitelj jo sprašuje o specifičnosti njenega pedagoškega dela, o posebnih življenjskih in čustvenih okoliščinah teh mladih bralcev in o njeni izbiri književnih del zanje.

Izkaže se, da izvrstno pozna in obvlada vsakodnevne naloge, ki so tudi zanjo posebno zahtevne. Še se pogovarjata o odnosu staršev do teh, od narave prikrajšanih otrok, njihovih čustvenih odzivnosti, stiskah in pa možnostih, ki se ob tem ponujajo z dobro in pravilno izbrano mladinsko knjigo. Izpraševalec tu konča pogovor in zapiše v indeks najvišjo oceno, kandidatka pa presenečena vzdihne:

„Saj nisem še skoraj nič povedala o mladinski književnosti! Pa sem prebrala 130 knjig,“ doda v zadregi, kot nekakšno opravičilo menda zase in tudi za izpraševalca.

Fabula docet:

Kljub temu, da pedagoški delavci, mnogi, dajejo strokovno in kot osebnosti vse od sebe in iz srca, nesebično, se zlahka postavijo v vlogo šolskega izpraševanega in se značjejo v situaciji objekta; ob svoji izkazani osebnosti.

In še dvoje: Ni to neupoštevana okoliščina, ki otežuje študij ob delu? Ni to, vsaj deloma, povezano tudi z učiteljevim splošnim družbenim obravnavanjem in položajem?

Ni bilo mogoče ne zapisati tega.

Z. R.

Uspehi dopisnega izobraževanja

Med dejavnostmi dopisnega izobraževanja je osnovno izobraževanje odraslih prav gotovo izredno pomembno, čeprav je glede na vse dejavnosti, ki jih vodi dopisna delavska univerza, v manjšini. V letnem poročilu pa beremo, da je v šolskem letu 1974/75 uspešno končalo osnovno šolo po dopisni metodi 196 učencev, to je kar 6 močnih razredov učencev. Ta podatek je vreden posebne pozornosti.

Kaj pomeni dokončana osnovna šola skoraj 200 kandidatom, vedo najbolje tisti, ki so dosegli ta rezultat. Morda je za kandidate same najpomembnejši psihološki moment, da so dosegli položaj, enakovreden drugim, ker ne spadajo več med tiste, „ki se jim ni posrečilo končati osnovne šole“. Vse vrste uradne statistike in vse interne evidence povzročajo mučen pritisk na takega človeka; še posebno, če je tega zmožen in voljan, pa ni imel potrebnih možnosti, da bi končal osnovno šolo.

Drugi nič manj važen element uspeha je, da je pri nas še

vedno osnovna šola temeljni pogoj za vpis v srednje šole. Drugi pogoji se od šole do šole razlikujejo, le končana osnovna šola je pogoj, ki ga mora posameznik zagotovo izpolniti. Pogosto je ta pogoj odločujoče formalno merilo za pravico do nadaljnega izobraževanja sploh.

Omenimo lahko še en vidik: veliko vrednost takega izobraževanja, čeprav bi lahko naštevali še druge, npr. družbenoekonomsko korist. Kljub nekaterim stroškom, ki jih terja dopisno izobraževanje, je to izobraževanje zelo ekonomično. Po pravilu vsi nadaljujejo z izobraževanjem in jim je osnovna šola le nujen pogoj za nadaljnji cilj. Od izobraževalne moči posameznika pa je odvisen napredek in uspeh vse družbe.

Osnovno izobraževanje odraslih po dopisni metodi dobiva ustrezne širše razsežnosti in že dopolnjuje naš sistem vzgoje in izobraževanja. Zasluznim nosilcem tega dela želimo še več uspeha.

J. T.

Brez nezadostne ocene

Navadno se hitro navdušimo za nove metode v šolstvu, uvajanje ocenjevanja brez nezadostne ocene pa gledamo precej nezaupljivo.

Ker sem doživela pri takem ocenjevanju zelo dobre rezultate, bi rada spodbudila vse tiste, ki se še niso spriznili s tem načinom dela.

Poučujem slovenski jezik od 6. do 8. razreda. Doslej sem zapisovala ocene pri pismenih nalogah za vsako snov posebej, posebej pa sem si izpisala učence z nezadostno oceno, da so jo „popravili“. Vztrajala sem, da so res vsi snov znali, seveda pa je prva nezadostna ocena „vplivala“ na „popravljenost“.

V tem pa je problem.

Učitelji se namreč ne moremo sprizniti s tem, da bi ocenjevali in upoštevali le znanje, čeprav bi nam moralo postati jasno, da mora šola učence učiti in ugotavljati pridobljeno znanje, ne pa neznanja. Mislimo, da bodo učenci izkoriščali, če ne bodo dobili nezadostne ocene.

Vendar ni tako.

Odkar učencem, ki so pokazali nezadostno znanje, pustim „prazen prostor“ — jih ne ocenim — in poudarim, naj čimprej pokažejo tako znanje, ki ga bom lahko ocenila, se potrudijo, da bi to tudi dosegli. Pokažejo več znanja kot prej, ko so ocene „popravljali“. Všeč jim je, da prejšnje neznanje ne vpliva na oceno, ki so jo dobili za svoje znanje. Da pa kdo res ne bi izkoriščal tega postopka, in vedno znal šele „z zamudo“ — vpisujem te ocene z drugo barvo. Če bi se pri kom le preveč ponavljale, bi vplivale na končno oceno, kjer upoštevamo tudi odnos do predmeta.

S temi učenci se ukvarjam pri dopolnilnem delu. Večini ni potrebna pomoč, znanje si pridobijo sami. Za nekatere organiziramo medsebojno pomoč, za najslabše pa so potrebne dopolnilne vaje, da snov obvladajo.

Mislim, da bodo učenci po tej poti prej doumeli, da se učijo za znanje, ne za oceno.

FANČI MOLJK
Dol pri Hrastniku

Vedenje — vzorno?

Med novostmi, ki jih prinaša novi sistem ocenjevanja na naših šolah, je tudi ocena iz vedenja. Ta je sedaj izražena z ocenami: vzorno, primerno in manj primerno in naj izraža otrokovo prizadevanje v celotnem šolskem življenju. Učenčovo vedenje naj oceni v nižjih razredih razredni učitelj, v višjih pa razredni učiteljski zbor na razrednikov predlog. Pri tem naj sodeluje tudi razredna skupnost.

Mogoče starši nismo bili dovolj zgodaj seznanjeni s temi spremembami, saj smo se čudili, ko so naši otroci prihajali domov in pripovedovali, da sedaj skoraj nihče na šoli ne bo imel najboljših ocen iz vedenja. Čez nekaj dni naj bi v nekem razredu imele le štiri deklice vedenje vzorno. Potem je sledila ugotovitev, da imajo tudi ta dekleta manjše pomanjkljivosti. Dve nista pozdravili učiteljev višjih razredov, ena se malo predrta prereka s tovariščico in četrta ne hodi po pouku naravnost domov, ampak jo starši pošiljajo še k preživelemu verskemu pouku. Torej v razredu ni „vzornega“ učenca.

Oglejmo si pomen besede „vzorno“. Vzor ali ideal je najvišja stopnja popolnosti. Vzornik je človek, ki ga lahko drugi le občudujejo in posnemajo. Pa vzemimo našega učenca! Ta se šele razvija in si bo šele z leti dokončno izoblikoval svoj značaj in svoje vedenje. Vse to pa je v prvi vrsti odvisno od staršev in domače vzgoje in šele potem od šole in razrednih učiteljev. Torej je težko izzeti iz razreda

ali šole le tiste otroke, ki so vzornega vedenja, včasih ne le po svoji zaslugi, temveč po zaslugi staršev. S tem delamo med otroki razlike. Kaj pa otrok, ki izhaja iz neurejenih družinskih razmer, ki se je doma naučil pretepanja in kletvic? Bo ta lahko imel vedenje vzorno? Ali bo ocena iz vedenja primerno ali manj primerno res lahko tako pozitivno vplivala na učence, da se bodo vsi trudili, da bi dosegli oceno „vzorno“?

Zanimivo bi bilo, če bi tudi učitelje ocenjevali z istimi ocenami. Verjetno bi jih bilo zelo malo vzornih, tistih, ki storijo vse, kar zahteva njihov težki poklic in ki tudi s svojim značajem in vedenjem zelo pozitivno vplivajo na svoje učence. Mogoče storijo v svojem poklicu le najnujnejše: razlagajo novo snov in dajejo naloge. Vsa njihova vzgojna prizadevanja pa so v kakem stavku, s katerim pridigajo učencem. Namesto da bi redno pregledovali in popravljali domače naloge, pravijo, da se zanesejo na poštenost učencev, ki se sami javljajo, če naloge nimajo. Kako si bo potem učenec pridobil dovolj delovnih navad in delovne discipline?

Kaj pa, če ima učitelj nehoti nekoga rajši kot druge in se mu zdi ta vzornega vedenja, drugi pa ne?

Učitelji so res pred težko nalogo, kako oceniti vedenje svojih učencev. Ta naloga pa je še težja za učitelje nižjih razredov, ki odločajo o oceni bolj ali manj sami, v višjih razredih pa sodeluje ves razredni učiteljski zbor.

G. M.

čim bolje se bomo poznali

Šole, telovadnice in vzgojnovarstveni zavodi

V skladu ljubljanskih občin pri temeljni izobraževalni skupnosti za gradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov se je v letu 1972 s prispevkom delovnih ljudi in občanov Ljubljane zbralo skoraj 62 milijonov dinarjev. Leto kasneje je bilo v skladu že 87 milijonov dinarjev, predlani 121 milijonov dinarjev, lani pa je bilo v skladu že več kot 130 milijonov dinarjev ali skupno okoli 400 milijonov; od teh je bilo za gradnjo porabljenih okoli 375 milijonov dinarjev.

S tem denarjem so zgradili vzgojno posvetovalnico za vse mesto in osnovne šole: v Dolu, Zalogu, Dobrovem, Brezovici, Brodu, Pirničah, v Sostrem in Novem Polju. Pri osnovnih šolah Valentin Vodnik in na

Združevanje vzgojnovarstvenih zavodov

Med pomembne naloge vzgojnovarstvenih zavodov na mariborskem območju v letošnjem letu sodi nedvomno združevanje vzgojnovarstvenih zavodov ali povedano bolj natančno: njihovih uprav. S tem bi veliko bolj poenostavili delo, zmanjšali število kadrov, predvsem pisarniških. Eno prvih takih združenj napovedujejo v Mariboru že marca, ko se bo vzgojnovarstveni zavod iz Melja pridružil zavodu Boris Peče.

Na celotnem območju mariborske izobraževalne skupnosti imajo 17 vzgojnovarstvenih zavodov, v katerih je v 222 oddelkih le nekaj manj kot 4700 predšolskih otrok. Prav zato v mariborski občini pričakujejo v prihodnje pri združevanju dobre uspehe in preučujejo možnosti še za nadaljnje združevanje, predvsem podeželskih vzgojnovarstvenih zavodov.

Križe

Celodnevna šola

V tržiški občini se že nekaj časa temeljito pripravljajo, da bi osnovne šole temeljito pripravljene „pričakale“ celodnevno šolo. Dobro se zavedajo, da prehod na celodnevno šolo ne zahteva samo več de-

Preski sta bili zgrajeni novi telovadnici, sedaj pa gradijo še osnovne šole v Črtomirovi ulici za Bežigradom, na Viču, v Horjulu in novem Kodeljevem.

Z začetnimi deli pri osnovni šoli v Soseski 7 in pri osnovni šoli Prežihov Voranc so že začeli. Poleg teh dveh šol nameravajo graditi še osem objektov. Program gradnje osnovnih šol s pomočjo samoprispevka predvideva, da bo na območju petih ljubljanskih občin zgrajenih skupno 25 objektov, in sicer sedem v občini Šiška, pet v občini Vič-Rudnik, štiri v občini Moste in Center, trije za Bežigradom, dva objekta, zgrajena iz samoprispevka pa bosta rabila vsemu mestu.

Načrt predvideva 25 objektov namenjenih vzgoji in izobraževanju predšolskih otrok. Dvanajst od teh je namreč že zgrajenih, vzgojnovarstvena zavoda v Šentvidu in na Vihovcih pa še gradijo. Enajst vzgojnovarstvenih zavodov bodo zgradili na tistih območjih mesta, ki se hitro naseljujejo. Tudi na območju in vasi okoli občinskih središč, ne bodo pozabili.

-tu-

Ljubljana

Še ena nova šola

Sredi letošnjega januarja so strokovnjaki zakoličili prostor na katerem bo gradbeno podjetje „Stavbenik“ iz Kopra začelo graditi novo osnovno šolo. Šola bo stala v Soseski 7 poleg sedanje osnovne šole Danile Kumar. V njej bo učencem na voljo 18 učilnic in telovadnica. Tako kot druge ljubljanske šole, ki so bile zgrajene v zadnjih letih, bo tudi šola v Soseski 7 zgrajena s pomočjo samoprispevka občanov. Predvidevajo, da bo sprejela prve učence ob začetku drugega polletja prihodnjega šolskega leta.

narja, temveč tudi več sposobnih učiteljev. Predvidevajo, da bodo prvi v občini začeli s celodnevno poukom prvi štirje razredi popolne osnovne šole v Križah. Pravijo, da bo to v začetku prihodnjega šolskega leta.

Še ena nova šola iz samoprispevka

S proslavo v telovadnici nove šole v Sostrem so prejšnji teden odprli novo šolo, v kateri bo prostor za 400 učencev.

Nova osnovna šola v Sostrem je bila zgrajena iz samoprispevka. Slovesnosti so se udeležili številni učenci, starši in predstavniki družbenopolitičnih in gospodarskih organizacij v občini Ljubljana Moste-Polje. Slovesno odprtje nove šole je bilo povezano tudi z odkritjem spominskih reliefov Toneta Trtnika-Tomaža in Jožeta Moškriča-Cirila. Na njej je spregovoril tudi predsednik občinske skupščine Moste-Polje Marjan Moškrič.

V novem prizidku k osnovni šoli Sostro, v katerega se bodo preselili učenci ob začetku drugega polletja, je na voljo osem učilnic za kabinetni pouk, kuhinja, v kateri bodo lahko pripravili kar 500 obrokov hrane, in velika sodobna telovadnica. V

njem so tudi upravni prostori. Šele z dograditvijo nove šole bodo imeli učenci višjih razredov možnosti za enoizmenski pouk, učencem prvih in drugih razredov pa sta namenjeni dve učilnici za podaljšano bivanje, ki ga do sedaj zaradi pomanjkanja prostora, šola ni imela.

Žal pa bo enoizmenski pouk mogoče organizirati samo v drugem polletju letošnjega šolskega leta. Že v naslednjem šolskem letu bo namreč šola v Sostrem postala centralna osnovna šola s podružničnimi šolami na Jančah, Javorju, Besnici, Prežganjah in Lipoglavu. To pomeni, da bodo prišli v višje razrede tudi učenci podružnih šol in dvoizmenskemu pouku se ne bo mogoče izogniti.

Šola v Sostrem ima od dne, ko so slavnostno odprli novo-zgrajeni prizidek, ime revolucionarna iz Zdvora TONETA TRTNIKA-TOMAŽA.

-tu-

Ilirska Bistrica

Kako v prihodnje?

V osnovno šolo Dragotin Kette v Ilirski Bistrici smo se napotili zato, da bi zvedeli, kako ta šola živi, pa tudi zato, da bi vprašali učitelje vzgojnih predmetov, kako so se znašli ob novem načinu ocenjevanja. O prvem smo se pogovarjali z ravnateljem Francem Munihom, o drugem pa z učiteljem telesne vzgoje Dimitrijem Grljem in učiteljico glasbene vzgoje Kristino Polh.

— Predstavite nam svojo šolo in njen šolski okoliš.

„Osnovna šola Dragotin Kette Ilirska Bistrica ima 35 oddelkov z več kot tisoč učenci in dve podružnični šoli: v Harijah in na Premu. V centralni šoli imamo enoizmenski pouk. Število podružničnih šol se je zmanjšalo za trikrat. Šola v Harijah ima 15 učencev, premska pa le 10; obdržali jo bomo le zaradi pomembnosti kraja, seve-

Franc Munih: „Nove šolske stavbe potrebujemo v Jelšanah, Kuteževem in Ilirski Bistrici.“ (Foto: Stane Jesenovec)

da, če se ne bo število otrok še bolj zmanjšalo. V našem šolskem okolišu je 34 vasi. Najdlje, 15 km, se vozijo v šolo učenci iz Prelož. Posamezni razredi imajo po 4 do 5 oddelkov.“

— Kako manjša gospodarska razvitost bistriške občine vpliva na vaše vzgojnoizobraževalno delo?

„Res je, da je naša občina med manj razvitimi v Sloveniji, a tudi pri nas narodni dohodek in življenska raven raste. K temu veliko pripomore to, da ljudje cenijo izobrazbo, znanje. V zadnjih letih nadaljuje šolanje 80 % osnovnošolcev, le 2 desetini se jih zaposli ali pa ostane doma. Starši se zelo zavzemajo za šolanje otrok. O predčasnem odpustu s šole nismo sklepali že nekaj let, večkrat pa ugodimo želji staršev in otroka, da hodi učenec v šolo še deveto leto. Starši se zelo zanimajo za otrokovo učenje in življenje v šoli. Spoznali so, da brez izobrazbe

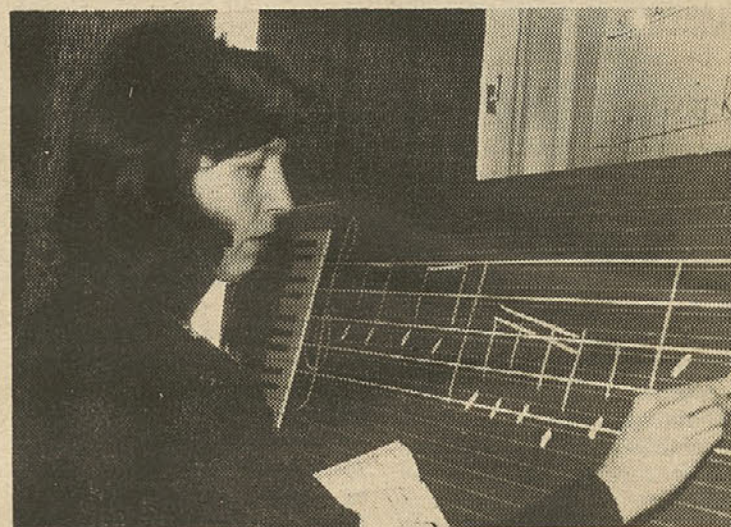
Dimitrij Grlj: „Tudi pri telesni vzgoji potrebujemo natančno izdelano metodologijo ocenjevanja.“ (Foto: Stane Jesenovec)

ni osebnega in družbenega napredka.“

— Decembra lani ste imeli referendum o uvedbi samoprispevka za izgradnjo vzgojnovarstvenih, osnovnošolskih in komunalnih objektov. Katere osnovne šole nameravate graditi z zbranim denarjem?

„Prispevna stopnja, za katero je glasovala večina občanov na decembrskem referendumu — plačevati smo jo začeli s 1. januarjem 1976 — je 2 % od neto osebnega dohodka ali ustrezen odstotek pri kmetih, obrtnikih in upokojevcih.“

Katere osnovne šole bomo dobili s tem denarjem? Poznamo potrebe osnovnih šol Jelšane, Kuteževo in Ilirska Bistrica. Osnovni šoli Jelšane in Kuteževo sta na podeželju, kjer imata v enem razredu po 12 do 20 otrok. Posamezni učitelji na predmetni stopnji poučujejo za-

Kristina Polh: „Skrbi me za učence, ki naj bi imeli oceno „manj uspešen“. (Foto: Stane Jesenovec)

še vedno zmanjšuje, v Ilirski Bistrici pa zaradi priseljavanja raste.“

— Ob polletju ste pri vašem predmetu prvič uporabili oceno zelo uspešen, uspešen in manj uspešen. Kako ste učence in njihove starše seznanili s spremembami in kako so sprejeli to novo obliko ocenjevanja? Menite, da so vas na to dovolj pripravili?

Dimitrij Grlj: „O novem sistemu ocenjevanja smo se večkrat pogovarjali na aktivnih učiteljev telesne vzgoje. Svetovalec nam je dejal, naj sami razporedimo učence v posamezne skupine in da bomo podrobneje razlagali se dobili. Seveda nas ta „časna“ rešitev ovira pri delu. Tudi pri ocenjevanju telesne vzgoje moramo imeti podrobno izdelano metodologijo, kako iz raznih elementov sestaviti novo oceno. Drugače lahko prevladuje učiteljeva osebna presoja. Učenci so sprejeli to obliko ocenjevanja z velikim zanimanjem. Pogosto želijo, da jim oceno „prevedem“ v številke, vedno več pa hočejo vedeti tudi o sestavinah nove ocene.“

V oceni bom ovrednotil celotno učenčevu prizadevanje pri telesni vzgoji in tudi njegovo zanimanje in sodelovanje pri razvoju le-te zunaj šole.

O novem načinu ocenjevanja sem se pogovarjal le s posameznimi starši, zato ne morem povedati „splošnega“ mnenja.“

Kristina Polh: „Nekaterih učencev novi sistem ocenjevanja ne spodbuja, da bi napredovali, si prizadevali za boljše

oceno. Drugi nimajo objektivnih možnosti, da bi dosegli boljšo oceno, ker na primer vaški otroci, ne morejo sodelovati v pevskem zboru, obiskovati koncertov, glasbene šole in druge glasbene dejavnosti.“

Svetovalca zavoda za šolstvo iz Kopra nam je dala dovolj jasne in podrobne informacije o tem, kaj naj bi posamezna ocena pri glasbenem pouku vsebovala.“

STANE JESENOVEC

Črešnjevec

Za praznik nova šola

V slovenskobistriški občini so z odprtjem nove šole v Črešnjevcu sklenili vrsto praznovanj občinskega praznika. Nova šola je nedvomno tudi uspeh vseh delovnih ljudi v tej občini, saj teče že drugo obdobje, odkar so se na referendumu odločili za plačevanje samoprispevka za gradnjo in obnovo osnovnih šol.

Nova šola v Črešnjevcu, v kateri so zgradili tudi prostor za varstvo predšolskih otrok, je stala 5,5 milijona din.

Odprtje šole so učenci in člani domačega KUD obeležili z lepim kulturnim programom. Ob obletnici smrti našega velikega revolucionarja Veljka Vlahovića bodo novo šolo v Črešnjevcu poimenovali po njem.

Tudi na Jesenicah samoprispevek

Konec letošnjega februarja bodo tudi občani jeseniške občine glasovali o uvedbi samoprispevka za osnovne šole in vzgojnovarstvene zavode.

Kljub temu da v jeseniški občini do sedaj ni bilo samoprispevka, so preuredili ali na novo zgradili osnovne šole v Kranjski gori, Mojstrani in Žirovnici. „Pozabili“ pa so na osnovni šoli na Jesenicah, kamor hodi dobra polovica vseh šoloobveznih otrok v občini.

Vsi ti „jeseniški“ osnovnošolci imajo na voljo le 30 učilnic in eno samo telovadnico, učenci v drugih osnovnih šolah pa imajo kar 53 učilnic in štiri telovadnice.

Že nekaj časa se obe osnovni šoli na Jesenicah z veliko težavo rašujeta tretje izmene.

Novi šolski center na Plavžu bo prav gotovo veliko pripomogel, da se bodo delovne razmere izboljšale. V popolni osnovni šoli bo namreč našlo prostor okoli tisoč učencev: do-

bili bodo sodobno telovadnico, garderobo, jedilnico in kuhinjo. Poleg tega nameravajo ustanoviti pri šoli še vzgojnovarstveni zavod za približno 160 predšolskih otrok.

Strokovnjaki so izračunali, da bi za novo šolo s telovadnico in vzgojnovarstvenim zavodom potrebovali okoli 80 milijonov dinarjev.

Če se bodo torej občani jeseniške občine odločili za samoprispevek, predlagano je naj bi ga plačevali pet let po dva odstotka od neto osebnih dohodkov — bi v te namene zbrali okoli 55 milijonov dinarjev.

Če bo referendum uspel in potem ko bo zgrajena nova osnovna šola na Plavžu, bodo lahko dobili jeseniški osnovnošolci tudi celodnevno šolo. Z novo šolo na Plavžu bodo okoli 700 osnovnošolcem „približali“ šolo in jih rešili nevarne poti po glavni cesti.

-tu-

tem bolje bomo delali

Predšolska vzgoja

Primer dnevne priprave

SKUPINA: sredinčki (4–5 let)

ZAPOSLOTITVE OTROK PO ŽELJI:

Naloga vzgojiteljice: z izborom sredstev enakomerno zaposlim vse otroke. Individualno usmerjam Matjaža, ki se ne more dovolj zbrati.

Spodbujam Matejo, ki doživlja čustvene težave in zastaja v razvoju govora, usmerjam otroke, ki oblikujejo iz odpadnega materiala avtomobile.

Sredstva: slikanice, kotiček dom, gugalnica mostiček (element male telovadnice) lego sistem, odpadne škatle, škarje, lepilo, trši papir.

SKUPNE USMERJENE ZAPOSLOTITVE:

TELESNA VZGOJA — jutranja telovadba:

Smoter: vsestransko razgibati telo, še posebno kolčni obroč, razvijati izrazno gibanje

Vsebina:
— uprizorjanje avtomobilov, dvokoles in lokomotiv;
— vaje oblikovanja: vzročiti, odklon v levo, v desno; priporočiti, obroč prenašamo okoli telesa; sed, sonožno, obroč natakemo na prste; noge sonožno dvignemo; v dvojicah primeta oba otroka en obroč; vodoravno vsak na svoji strani in izmenično počepneta in vstajata; v dvojicah primeta otroka obroč navpično; z nasprotnima rokama in izmenično krčita in iztegujeta roke;

— vlak — gibanje ob pesmi.
Sredstva: srednji obroč.
Oblika: skupna.

Metoda: igra, vodenje.
Metodični postopek:

1. Otroci vzamejo obroč in se razvrstijo v dve koloni; ena uprizorja gibalno avtomobile, druga kolesa. Po tem uvodu naredi razstop.
2. Vaje oblikovanja posnemajo, nato odložijo obroč na deloben prostor.
3. Sestavijo vlak tako, da v koloni dajo roke na ramena, utrujejo že dobro znano pesmico.

Po malici peljem otroke v garderobo, kjer jih med oblačenjem seznamim z namenom sprehoda.

INTELEKTUALNA VZGOJA

Smoter:
— navajati na namerno in natančno opazovanje;
— navajati na natančno slušno doživetje.
Vsebina: opazovanje prometa na ulici in ogled proge (če je dovolj blizu).

Oblika: skupna.
Metoda: neposredno opazovanje.
Sredstva: avtomobili, dvokolesa, vlak.
Metodični postopek: na ulici spodbujam otroke, naj poslušajo brnenje motorja avtomobila, zvonjenje dvokolesa, pisk lokomotive. Upoštevam tudi, kako opažajo otroci druga prometna sredstva.

Vrtno se na igrišče, kjer se otroci še dvajset minut sproščeno igrajo.

INTELEKTUALNA VZGOJA

Smoter:
1. dati začetno znanje iz matematike;
2. razvijati načrtnost pri doživetju.
Vsebina:
— zbiranje in razvrščanje različnih velikih avtomobilov, lokomotiv, dvokoles;

— razlikovanje množice z manjnim in večjim številom elementov.

Oblika: s skupinami.
Metoda: igra, lastna aktivnost.
Sredstva: izrezani primerki avtomobilov, dvokoles in lokomotiv zaporednih velikosti.

Metodični postopek: otrok razdelim v tri skupine.
Prvi skupini stresem na kup izrezane primerke avtomobilov različnih velikosti. Otrokom naročim, naj jih razvrščajo od največjega k najmanjšemu.

Drugi skupini stresem na kup primerke dvokoles; tudi te naj razvrstijo.

Tretji skupini stresem na kup primerke lokomotiv in povem, naj naredijo to, kar otroci prejšnjih skupin.

Individualno spodbujam k medsebojnemu preverjanju pravilnosti razvrščanja.

Na tla položim dva velika obroča in določim otoka, ki položita v prvi obroč primerke avtomobilov, v drugega pa primerke dvokoles. Otroci se usedejo na tla, okrog obeh obročev. Ugotavljamo, v kateri množici je veliko, v kateri množici pa malo elementov.

V množici dvokoles so samo trije elementi. Otroci poimenujejo število elementov: eno kolo, dve kolesi, tri kolesa. Določim otoka, ki pospravi, drugi otroci ostanejo na tleh v krogu.

RAZVIJANJE GOVORNIH SPOSOBNOSTI

Smoter:
1. razvijati slušno razlikovanje zvokov;
2. razvijati sposobnost obnavljanja zvokov.

Vsebina:
1. poslušanje hupe avtomobila, piska lokomotive in zvonjenje dvokolesa z magnetofonskega traku;

2. ko otroci posnemajo, snemamo, otroci se nato poslušajo.

Oblika: skupna.
Metoda: poslušanja, lastna aktivnost.
Sredstva: magnetofon in trak s posneto vsebino, mikrofoni.

Metodični postopek:
1. Med otroke dam magnetofon, zavrtim trak, poslušamo, otroci prepoznavajo zvoke.

2. Otroci sami producirajo čim bolj podobne glasove, ki jih beležimo na magnetofonski trak. Ta posnetek potem poslušajo in ugotavljajo, ali so si zvoki zelo podobni.

ESTETSKA VZGOJA

Smoter: vplivati na izraznost.
Motiv: avto, dvokolo, lokomotiva.

Tehnika: slikanje.
Sredstva: papir, široki čopič, zidne barve v steklenih lončkih, slikarske halje (stare srajce).

Oblika: s skupinami.
Metoda: inspiracija.

Metodični postopek: magnetofon odmaknem, posnetek ponovim, na tla položim tri (ali več) velike kose papirja, čopiče in barve. Otroci oblečejo slikarske halje. Otroke opomnim na to, kar se vedno poslušamo. Motiviram jih za likovno ustvarjanje z nekaj besedami o barvah, oblikah, velikostih avtomobilov, dvokoles, lokomotiv. Izdelke uporabimo za dekoracijo. Po slikanju samostojno pospravijo vse pripomočke na določene prostore, še prej pa umijejo vse potrebno.

PRIPRAVILA:
ZMAGA GLOGOVAC

Bogato otroštvo — ustvarjalna osebnost

„Bogato otroštvo, ustvarjalna osebnost“ — to je bilo geslo prireditve vzgojnovarstvenih zavodov občine Ljubljana-Vič-Rudnik, ki so si jo ogledali starši in gostje v dvorani kina Vič 20. oktobra lani.

V letu 1975, ki je bilo izjemno bogato s prireditvami, zborovanji in podobnimi prikazi našega življenja, je tudi področje predšolske vzgoje prispevalo pomemben delež k svečanostim jubilejnega tridesetega leta v svobodi in dalo priznanje poti, ki si jo je v težkih letih preizkušelj in naporov izbral naš človek.

Franc Malovrh, predsednik občinske konference SZDL Ljubljana-Vič-Rudnik, je v svojih uvodnih besedah poudaril pomen predšolske vzgoje pri razvoju naše družbe in pri vzgoji naših otrok. Anica Listova je v kratkih besedah prikazala tridesetletni razvoj vzgojnovarstvene dejavnosti v njihovi občini. Povedala pa je tudi to, da kljub vsem naporom ostajajo na Viču na zadnjem mestu med ljubljanskimi občinami, saj je v njihovih vzgojnovarstvenih zavodih le 27% predšolskih otrok, medtem ko je ljubljansko povprečje 41%. Delovni ljudje v občini se zavedajo, da je uspešnost delovnega procesa in usrešničitev zasnovanih načrtov v veliki meri odvisna od uspešnega urejanja otroškega varstva. Zato delovne organizacije združujejo dodatna namenska sredstva za povečanje števila mest v predšolskih zavodih.

V prihodnjem petletnem obdobju je skupnost otroškega varstva Ljubljana-Vič-Rudnik sprejela nalogo, da bo 55% predšolskih otrok vključila v organizirane oblike predšolske

vzgoje; celoletna mala šola pa je prednostna naloga. Še posebej pa je tovarišica Listova poudarila tole:

Spoznali smo, da človekovo osebnost najbolj uspešno oblikujemo v prvih letih življenja. Zato vemo, da je načrtna predšolska vzgoja prva stopnja vzgojnoizobraževalnega procesa. Vsem otrokom moramo ustvariti enake pogoje za razvoj, pri tem imajo največje naloge izobraževalne skupnosti in skupnosti otroškega varstva.

Predšolska vzgoja daje dobre temelje za to, da lahko celodnevna šola z novo vsebinsko usmeritvijo razvija sposobnosti otrok.

Usmerjeno izobraževanje vseh profilov vzgojiteljev naj temelji na pozitivnih izkušnjah in pogloblja strokovno delo.

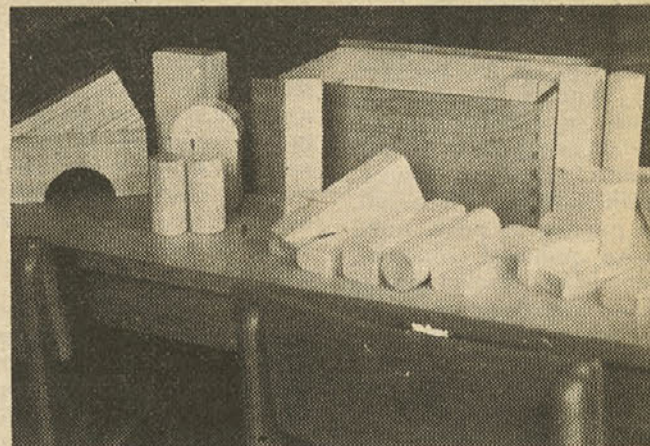
Otroci in vzgojiteljice so pokazali svojim gostom, kaj delajo in kako se igrajo. Bilo je kot v vrtcu, kjer je vse živahno in vse nekaj počne. Vsi si želijo čim več spoznati, globoko doživljati, spontano ustvarjati. Za trenutke umiritve nam gledalcem in otrokom je vzgojiteljica predstavila pedagoški proces enega dne v vrtcu, in sicer za vsa starostna obdobja otrok. Spontano je bilo predstavljeno tudi ustvarjanje umetnikov, namenjeno predšolskim otrokom. Navdušenje, ki ga gledalci niso mogli zadržati, je nagradilo otroke, ki so se igrali pred nami, saj smo v njih zasluhili prihodnje ustvarjalce. Razmišljali pa smo, za kako bogato otroštvo so prikrajšani otroci, ki jim zavoljo pomanjkanja prostora v vzgojnovarstvenih zavodih, ne moremo dati tega, kar imajo njihovi srečnejši vrstniki.

ZMAGA GLOGOVAC

Za boljše delo

ZVOČNA ČITANKA DOBRO JUTRO, DOBAR DAN: Kulturni center v Gornjem Milanovcu je leta 1974 izdal zvočno čitanko, ki jo sestavlja berilo in deset velikih gramofonskih plošč, kjer so posneta vsa besedila iz berila. V zvočnem berilu so izbrana dela domačih in svetovnih mladinskih književnikov, izštevanka, onomatopoična besedila in hitre besedne igre. Glasbena spremljava seznanja otroke z melodijami ljudskih plesov in z ljudskimi instrumenti. Zvočna čitanka je sicer namenjena predšolskim otrokom in učencem prvih štirih razredov, kjer je srbohrvaščina materin jezik, v naših osnovnih šolah pa jo lahko s pridom uporabijo v 5. razredu in drugih višjih razredih pri pouku srbohrvaškega jezika, saj je to besedilo zelo kakovostno umetniško delo. Na voljo je pri Državni založbi Slovenije — oddelek za učila v Ljubljani za 960,00 din.

SESTAVLJENKA: Vzgojnovarstvene zavode opozarjam o na komplet različnih velikih geometrijskih teles iz mehkega lesa. Otroci od 3. do 6. leta lahko sestavljajo predmete z najrazličnejšimi funkcijami. Ob tem se razvija njihov fantazijski svet, razvijajo pa se tudi miselne funkcije. Sestavljenka je na voljo pri Slovenijalesu v Ljubljani za 352,00 din.

MAGNETOFONSKI POSNETKI RADIJSKIH ŠOLSkih ODDAJ ZA SLOVENSKI JEZIK: Mladinska knjiga je pripravila štiri kasete s posnetki radijskih šolskih oddaj za slovenski jezik za nižje razrede osnovne šole. Naslovi oddaj: Zakaj si je muca umazala tačko, Nekje nekdo čaka tvoje pismo, Glagol, Kako sem popravil svoje slovenske naloge, Tončkova vejica, Govorimo o tem, kako govorimo, Kaj je pesem? Ovca je ušla. Ob poslušanju teh posnetkov si učenci oblikujejo čut za knjižni jezik, doživljajo in razumevajo lepoto besedne umetnosti, izpopolnjujejo ustno in pismeno sporočanje ter utrjujejo pravopis. Zbirka kaset je na voljo pri Mladinski knjigi in Državni založbi Slovenije — oddelek za učila, zanjo pa je treba odšteti 240,00 din.

UREDNIŠTVU,

se in imenu starišev, učiteljev, posebnih pa našim, najlepše zahvaljujemo za množico daril. Želo ste nas razveselili.

Daš pionirski odred je pripravil pisan program množičnega praznovanja. V kačevju smo si ogledali predstavo MG iz ljubljane „Pitki brez gne zoda“. Zadnje medeljo v stanem letu pa smo se odpeljali v ljubljano na G.R. in v živalski vrt. Nekateri izmed nas so tako prvič videli slovensko predstavo.

Barma pa smo pripravili za učiteljske vesle priredbe in povabili igralca Daneta Ulega, da nam je pripovedoval o TV oddaji Emazem in potepuh. Za zaključek nas je obdaril dedek Kraz z vašimi darili. V krogu je imel sladkornje tudi za najmlajše.

Občudujemo vas, da bomo dobri pitovi pionirji, s pomočjo vaših skupnosti.

Želimo vam mnogo prihodnjih uspehov in osebne sreče,

Podpreška, 23. I. 1976

vaši hvaležni učenci
osm. š. Podpreška
01319 Omaga

Vizija prihodnjega šolanja učiteljev Esperanto tudi na pedagoški akademiji

O delu medrepubliške in pokrajinske komisije za reformo vzgoje in izobraževanja

Medrepubliška in pokrajinska komisija za reformo vzgoje in izobraževanja je lanskega decembra razpravljala o reformi izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja učiteljev in o reformi sistema izobraževanja odraslih. O reformi izobraževanja odraslih je govoril Veselko Veselčić, načrt prihodnjega izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja učiteljev pa je pripravil prosvetni svet SR Hrvaške.

Ta strokovno izdelani predlog reforme izobraževanja in strokovnega usposabljanja učiteljev, o katerem je govoril podpredsednik prosvetnega sveta Hrvaške Slavko Benović, opozarja predvsem na nekatere temeljne napake dosedanjega dela na tem področju. Med drugimi so posebno očitne te: sistem je raznoter (različno se šolajo vzgojitelji, učitelji razrednega in predmetnega pouka ter profesorji); zahteve načrtov za strokovna, pedagoško-psihološka, metodična in družbeno-marxiistična znanja niso usklajene; učenci in študenti se med šolanjem ne usposobijo toliko, da bi se lahko samostojno nadalje izpopolnjevali; šole, ki izobražujejo učitelje, in fakultete niso dovolj povezane z družbenim okoljem; sistem šolanja učiteljev, je precej zaprt — študentom in učiteljem ne daje dovolj možnosti da bi se zaposlili v drugih strokah, drugim pa ne, da bi se „prekvalificirali“ v učitelje; študenti niso vključeni v sistem samoupravljanja, pa tudi ne v znanstvenoraziskovalno delo. In nazadnje: sistema strokovnega izpopolnjevanja ter dokvalifikacije in prekvalifikacije v resnici ni ali pa je skrajno nepopoln, neobvezen in neorganiziran.

NOVA NAČELA IN PROFILI KADROV

Naloge reformirane šole so precej zapletene; zahtevajo sistem šolanja učiteljev, ki bo zasnovan na novih načelih.

Načrt novega dokumenta o šolanju učiteljev predvideva, da se bodo na šolah, ki usposabljujejo učitelje, in na fakultetah poleg učiteljev za določene predmete usposabljali tudi učitelji praktičnega pouka, učitelji specialisti za določene funkcije; programerji-tehnik, laboranti, vodje priprave za pouk, šolski pedagogi, psihologi, zdravniki, socialni delavci, strokovnjaki za poklicno usmerjanje, ekonomisti za izobraževanje, sociologi za izobraževanje, načrtovalci, organizatorji te dejavnosti, učitelji andragogi, raziskovalci in znanstveni delavci za to pod-

ročje. Na šolah, ki usposabljujejo učitelje, in na fakultetah je treba usposabljevati tudi učitelje za delo z mladino, za delo na delavskih in ljudskih univerzah, v pionirskih domovih in za vsa področja dela zunaj šole. Profili učiteljev, ki jih dajejo sedanje pedagoške akademije in fakultete, ne ustrezajo tako raznovrstnim funkcijam na področju vzgojnoizobraževalnega dela. V dokumentu je predvideno, da morajo ineti v prihodnosti vsi tisti, ki se pripravljajo na učno-vzgojno delo, visoko izobrazbo, strokovnjaki za znanstvenoraziskovalno delo in specialisti pa magisterij. To je sicer cilj, toda za predšolsko vzgojo in za razredni pouk bo za določen čas zadoščala tudi višja šola.

VSEBINA NAČRTOV

Poleg ustreznega znanja iz stroke si bodo morali pridobiti vsi učitelji še družbenopolitično izobrazbo, in sicer: poznati bodo morali marksistično teorijo, politično ekonomijo, ekonomijo SFRJ, družbenopolitični sistem SFRJ in sociologijo izobraževanja.

S področja pedagoške in psihološke izobrazbe si bodo morali učitelji pridobiti znanje iz splošne in otroške psihologije, pedagoške psihologije, pedagogike, metodike določenega predmeta — pri tem bo potrebno precej praktičnega znanja in vaj — ter pedagoškega in psihološkega raziskovanja.

S področja ožjega strokovnega znanja se zahteva precej več. Učitelji bodo morali dobro poznati določeno vedo, toda ne samo svojega predmeta, ampak naj bi znali povezovati to vedo tudi s sorodnimi, in sicer na ravni, na kateri se usposabljujejo študenti, ki se ne pripravljajo za učitelje. Ozko poznavanje samo enega ali dveh predmetov je preživelo in ne zadošča več.

Upajo, da bo tako šolanje omogočilo, da bodo diplomanti šol za učitelje in fakultet lahko našli zaposlitev tudi na drugih delovnih mestih. Tak sistem raznih oblik družbene, pedago-

ške, psihološke in metodične izobrazbe iz izbirnim in dopolnilnim poukom bo omogočil strokovnjakom drugih profilov, da se bodo došolali in usposobili za učiteljski poklic. „Pretoč“ kadrov bi bil tako večji, na delovnih mestih bi se počutili bolje, skratka, gre za veliko bolj odprt sistem izobraževanja.

Za permanentno izobraževanje učiteljev so predvidene najrazličnejše vsebine, oblike in metode. To delo bo praviloma obvezno, potekalo pa bo v centrih za usposabljanje učiteljev. Centri so lahko samostojni, sestavljeni iz dokumenta pa se zavzemajo za to, naj bodo vezani na ustrezne fakultete.

ORGANIZACIJSKE OBLIKE

Omenili smo že, da predvideva načrt dokumenta, naj se učitelji od tistih za predšolsko vzgojo pa do onih, ki bodo poučevali do konca prve faze usmerjenega izobraževanja, usposabljujejo na visokošolski ravni. Možnosti za organizacijo tega pouka so različne. Ena izmed njih je, da se fakultete, ki usposabljujejo učitelje, organizirajo v dveh smereh: za tiste, ki bi radi postali učitelji, in za tiste, ki bodo odšli v drug poklic. Študenti, ki žele poučevati, pa naj bi študirali tudi na drugih fakultetah ali umetnostnih akademijah. Iz navedenih programov lahko zaslutimo, kaj naj bi študenti študirali na fakultetah, ki usposabljujejo učitelje, in kaj na matičnih fakultetah. Tam, kjer za tak medfakultetni študij ne bi bilo možnosti, bi ves študij potekal na fakultetah za usposabljanje učiteljev. Za tovrstni študij so predvideni razni diferencirani programi na višji ravni — do magisterija. Splošna zahteva je, naj vsak študent študira najmanj dva predmeta v najrazličnejših kombinacijah. Na fakultetah za usposabljanje učiteljev si bodo pedagoško, psihološko in druga družbeno znanja pridobivali tudi študenti drugih fakultet, ki ne bodo postali učitelji. So pa še druge možnosti. O tem gradivu ter o stališčih posameznih republik in pokrajin bodo podrobneje razpravljali na enem izmed prihodnjih sestankov medrepubliške in pokrajinske komisije za reformo izobraževanja.

MILICA KNEŽEVIĆ

Leta 1972 je bila v Sloveniji izvedena posebna anketa v občinskih družbenopolitičnih organizacijah, ustanovah in šolah vseh stopenj. Anketa je v obliki štirih vprašanj zbirala mnenje teh organizacij o upravičenosti in potrebi postopne uvedbe mednarodnega jezika kot sredstva za enakopravno sporazumevanje med narodi.

Eno izmed vprašanj je obravnavalo tudi postopno uvedbo mednarodnega jezika v osnovne šole. Prav na to vprašanje je pozitivno in z očitnim odobravanjem odgovorilo 92 % vseh anketiranih osnovnih šol v Sloveniji. Obenem se je za dopolnilni študij mednarodnega jezika informativno prijavilo več kot 400 pedagogov. To pa je seveda postavilo pred zvezo esperantistov Slovenije novo zahtevo — namreč ustrezno izobraževanje učiteljev mednarodnega jezika za pouk na šolah.

Tako obsežne in zahtevne naloge seveda organizacija sama ni mogla, niti ni bila pristojna urediti. Zato je bil najprej sklenjen dogovor z DPU Ljubljana in pri njej organiziran študij mednarodnega jezika. To, tako imenovano osnovno stopnjo je do sedaj končalo 24 pedagogov. Razen teh pedagogov pa je v Sloveniji tudi precej takih, ki so že pred leti opravili posebne C izpite za poučevanje na šolah in v tečajih. Nekaj pa jih je sodelovalo v triletnem mednarodnem eksperimentalnem pouku mednarodnega jezika na osnovnih šolah, ki ga je v Sloveniji organiziral zavod SRS za šolstvo.

Medtem pa so že potekale priprave za uvedbo dopolnilnega študija na pedagoški akademiji v Ljubljani. Tako je Zveza esperantistov Slovenije poslala maja 1975 pedagoški akademiji Ljubljana predlog za dopolnilni študij. Ta predlog je poleg utemeljitve vseboval predlog programa študija, pri katerem je sodeloval vodja katedre za mednarodni jezik budimpeštanske znanstvene univerze Eoetvs Lorand. Pedagoški znanstveni svet pedagoške akademije Ljubljana ni imel načelnih ugovorov, z uvedbo študija pa se je strinjal tudi svet pedagoške akademije. Decembra 1975 je tudi republiški komite za vzgojo in izobraževanje dal ugodno mnenje o uvedbi dopolnilnega študija mednarodnega jezika — utemeljitvijo, da je ta v skladu z izhodišči za reformo pedagoškega šolstva.

Sedaj potekajo v sodelovanju med pedagoško akademijo v Ljubljani in Zvezo esperantistov

Slovenije še zadnje priprave glede programa študija, predavateljev, prostorov in organizacije dela.

Študij obsega dva semestra po 75 učnih ur, in sicer enkrat mesečno po 15 ur v seminarški obliki. V prvem semestru bodo imeli udeleženci te predmete: sistematično slovnico, vaje iz slovnice in stilistike, esperantsko literaturo in seminarje iz literature, v drugem semestru pa: interlingvistiko in zgodovino mednarodnega jezika, seminarske vaje, metodologijo in vaje iz metodike pouka. Predavatelji bodo iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Madžarske. Vsa predavanja bodo seveda potekala samo v mednarodnem jeziku.

Po končanem študiju bodo udeleženci postali kvalificirani predmetni učitelji mednarodnega jezika v osnovnih šolah. Omenimo naj še, da je stopnja izobraževanja učiteljev mednarodnega jezika v nekaterih sosednjih državah na enaki ali celo višji stopnji (npr. Madžarska, Bolgarija, Italija).

Uvedba izrednega študija mednarodnega jezika na pedagoški akademiji Ljubljana ima zato tudi širši pomen. Osnovne šole v SR Sloveniji pa bodo dobile možnost, da s kvalificiranimi kadri skupaj uresničijo želje, izražene v že omenjeni anketi.

JANEZ ZADRAVEC

Iz starih listov

Potovanje učiteljevo

Kot sredstvo v nadaljnje izobraževanje učiteljevo more se smatrati tudi potovanje. To ima tem večjo obrazovalno moč, čim bolj se učitelj potrudil, razne vtise v svoj duševni prid obračati. Na drugi strani pa mu bode ono tudi tem večjo korist donášalo, čim izobraženejši bode on sam, čim bolj bode v stanu, narodo in nje darove z nekaljenimi očmi opazovati. Največ koristilo pa mu bode potovanje tedaj, če bode tudi o njem imel poseben zapisek, kamer bode zabeleževal vse vtise, kateri bodo vplivali na njegovo dušo. Pred vsem mu treba sestaviti načrt, po katerem se mu bode ravnati. Da ne bode slepo taval okrog, sestavi si bode pouka željan učitelj tudi nekaj zaznamek opazovanja vrednih predmetov. Posebne važnosti je za učitelja, da se natanko seznanil s svojim okoljem, v katerem mu je delovati. Tu ne bi mu neznan ostati noben važen predmet, kajti kako hoče otroke učiti v domačiji, ako je sam ne pozna. Mnogo koristnega se da res iz knjig posneti, a natančnosti se za ožji krog domovine v nobeni knjigi ne nahajajo, ne glede na to, da tacih domovinoslovskih knjig še zelo pogrešamo. Pa tiskana beseda je le mrtva, lastno opazovanje jo še le oživi in stori, da more učitelj v šoli

domovino živobojno in po prirodi opisovati. Tudi domačo deželo in njej sosedne kronovine treba prehoditi, če ravno je ta krog že obsirnej, in se vse potančnosti ne dajo tako temeljito proučiti in za pouk porabiti. A učitelju treba več znati, nego to, kar ravno v šoli potrebuje, kajti le tako mogel se bode potem prosteje gibati in ne bode prišel po otroških vprašanjih v zadrego. Potovanje more biti torej krajše ali daljše, vselej pa mora imeti določen namen. Potovanje le v zabavo ne pristuje učitelju, a tudi potovanje v pouk ima mnogo zabavnega v sebi. Že pogled lepe krajine, mogočnega gorovja, idilskega kmetskega življenja, krasote mestne i. t. d. obseza mnogo mičnega, kar nas navdaja z nekim zadovoljnim čutom. V prosti narodi prenovi se telo in oživi se duh za novo težavno delo. Tak učitelj prestopi z učvrstjenimi duševnimi in telesnimi silami čez prag šolske sobe, in pouk oživlja izkušena učiteljeva beseda. Zato ne zamudi nikdo, komur čas in denar dopušča, podati se na potovanje, bodi si dolgo ali kratko; a vselej z določenim namenom in s svinčnikom v roki...

Učiteljski tovariš 1886 str. 34 — 35.

pogled skozi šolsko okno

Enka za nezaupanje

Nada ni bila dekle, ki bi že na prvi pogled kazala, kako je bistra. Malce debelušna, počasna je prej delala vtis rahle lenobe. Sive oči so gledale odsotno. Le malokdaj so se zaiskrile. Kadar pa so se, je bilo „v trenutku“ jasno, da je Nadin notranji svet mnogo bolj razgiban kot njen obraz.

Sošolke in sošolci so jo imeli kar radi; pomagala jim je, če se je kje zataknilo, posodila nalogo, če jo je kdo prosil — sicer pa se ne v dobrem ne v slabem ni silila v ospredje.

Menda se sploh ne bi posebno zblížali, če ne bi bila jaz tisto spomlad zbolela in obležala. Četrtri razred je tako ostal brez učiteljice, in ker me ni imel kdo nadomeščati, za nekaj časa tudi brez pouka. Spomlad je veliko dela na njivah in travnikih in otroci so prav radi s kakršnjimkoli izgovorom prihajali k meni, v mojo cvetlično sobo. Prinašali so mi spomladansko cvetje, nekateri obiskovalci pa so si „izbrali“ posebno delo: tako je Martin, kadar je le mogel, pritekel pogledat, če je treba stepiti copate, preprogo, ali pomiti vedro. Tina je menjavala vodo številnim rožam in pazila lončnice. Nada pa mi je k postelji prinašala nove knjige s knjižne police.

„Vam lahko kaj preberem?“ me je nekega dne vprašala, kot bi bila čez noč oslepla in niti brati ne bi mogla več sama. A bila sem njihova mlada, bolna tovarišica — torej sem morala biti poslušna.

„Pa daj, če utegneš,“ sem ji rekla. Imela sem pravzaprav precej knjig in v zadregi sem bila, kaj bo izbrala. Še danes ne vem, zakaj me ni vprašala, kaj želim poslušati; in zakaj ji nisem nič rekla. Nada

pa si je postavila stol k postelji — in mi začela brati Prešerna. Kar po vrsti, pesem za pesmijo. Ne vem, ali sva prišli do konca ob drugem ali tretjem obisku. Ko je zaprla knjigo — jo je odprla spet na začetku in brala, brala. Mirno in z občutkom. Spomnim se, da sva se vmes tudi pogovarjali o pesmih in o Prešernu in da sem čisto pozabila, da govorim s svojo učenko.

Ko sem ozdravela, me je Nada prosila, če ji za nekaj časa posodim Prešernove pesmi. „Zelo bom pazila nanje,“ je zatrdila, kot vsi otroci, kadar so si želeli sposoditi kakšno knjigo.

Potem si je izposojala še druge pesniške zbirke, a vedno znova se je vračala k Prešernu. Ko me je tretjič prosila za njegove pesmi, sem jo že hotela vprašati, zakaj si ne izbere česa drugega. A na vasi sem se naučila malo spraševati in več opazovati. Nada je v šoli znala, bila je pazljiva in ubogljiva — zakaj ne bi smela imeti svojega sveta? Tudi otroci ga imajo. In še dobro, da se lahko zatečejo vanj, če je treba.

Opazila sem, da so bile Nadine domače in šolske slovenske naloge vedno boljše: ne samo pravilneje pisane; tudi misli v njih so bile bolj globoke, večasih celo izvirne. Vedno znova sem uživala, kadar sem prebirala njene spise. Tisti najboljši red na koncu sem zapisala samo še zato, ker sem bila pač njena tovarišica.

Jesen so „moji“ otroci odšli v večjo šolo v dolino. V peti razred. Njihovo mesto v vasi so zasedli drugi. Včasih pa smo se vendarle še srečali. Ta ali oni me je posvaril, naj se pazim, da spet ne zbolim. Zdaj prihaja jesen. Na vasi otroci zgodaj postanejo skrbni. Tudi Nada je prišla kdaj pa kdaj. Ni veliko govorila. Pa saj tudi prej ni. Najraje je šla h knjižni polici in tiho brala. Če je utegnila, sva se razgovorili potem.

Bilo je že pozimi, ko je stopila v mojo sobo vsa rdeča v obraz. Tudi oči je imela rdeče. Sedla je na ponujeni stol in molčala. Z zadrego in spoštovanjem do njene muke sem iskala besede. Čutila sem, da jo moram vprašati. ... Prehudo je, da bi povedala sama.

„Nada, saj je vsakemu kdaj težko. Tako težko, da se kar duši od tega. Takrat je treba povedati. Veš, zato, da se tista muka razbije na kose. Da človek preživi. Nič ne zmožen vsega hudega in ne vsega lepega nositi sam. Zato se ljudje pogovorimo. Tisti, ki znajo, to tudi napišejo.“

„Ja,“ je rekla in me pogledala, „tudi napišejo“. Nisem vedela, kam meri in sem čakala. Čez čas se ji je le odprlo: „Veste, za

domačo nalogo smo imeli, naj nanišemo kaj o Prešernu. In sem napisala. Saj veste, kako pišem. Napisal sem veliko. Kaj bi pravila! Sami ste mi posojali njegove pesmi. Za osrednjo vsebino sem si izbrala pesem Neiztrohjeno srce. Pisala sem, kakšna strašna muka je to, če človek ne more povedati ljudem, kar čuti. Posebno če čuti veliko lepega in hudega. In Prešeren je gotovo čutil, drugače sploh ne bi napisal takšne pesmi. „Prosila sem jo in dala mi je zveček. Brala sem po daljšem času spet eno izmed njenih lepih in izvirnih razmišljanj o čudoviti človekovi sposobnosti, da lahko svoja spoznanja tudi z besedami predaja drugim. In to še potem, ko je sam že davno mrtev. Od vrste do vrste sem bila bolj srečna. Z Nada sva bili od tiste boleznij prijateljici. Zato me je na koncu spisa čisto zmedla rdeča enka.“

„Kaj pa je to?“ sem jo vprašala. „Saj vidite,“ je rekla zdaj že mirno. Njena boleost se je selila vame.

„Pa zakaj?“ bi še jaz najraje zajokala.

„Tovarišica je rekla, da nisem napisala sama.“

„Si ji razložila, da ti nihče od domačih ni mogel pomagati, ker pač ne berejo dosti in ne pišejo.“

„Tudi sošolci so to potrdili. Pa je rekla, da mi je pomagal pač kdo drug. Mogoče vi.“

Poznala sem Nadino sedanjo tovarišico za slovensčino: več let je že učila in bila je strokovnjak v svojem predmetu. Zelo sem jo cenila. Nekaj dni po Nadinem obisku sem se mučila. Potem sem se odločila: se enkrat sem predelala zapiske s področja slovstva, si obnovila znanje o piscih in njihovih delih — ter šla k njej v dolino. Prijetno sva se pogovarjali o stroki in čutila sem, da sproti pridobivam to in ono, kar mi bo prišlo prav. Tedaj sem obrnila pogovor na Nada. Pripovedovala sem, razlagala potrpežljivo. Ona pa je le majala z glavo: „Saj ni mogoče! Sami boste priznali. Dekle je doma s brivov. Brali ste tisti spis. Od kod naj doli takšne misli?“

Vrgla sem zadnji adut: „Preskusite jo. Samo. V razredu. S temo, o kateri se ji prej ne bo sanjalo. Prosim!“ Joj, kako nezaupanje ponizuje!

Preskusila jo je. Večkrat. Potem ji ni več dajala slabih ocen. Marala je pa tudi ni.

LENKA ZALESNIK

RADIO IN ŠOLA

Radijska šola

Te dni, ko je publikacija Radijska šola tik pred izidom, bi vas radi opozorili na nekaj oddaj, ki bodo na sporedu v februarju.

NIŽJA STOPNJA:

- 6. febr.: Pesniki in pisatelji — naši prijatelji
- 13. febr.: Laž (vzgojna)
- 20. febr.: Lepo je poslušati glasbo
- 27. febr.: Komu koristi tvoje delo

SREDNJA STOPNJA:

- 3., 4. febr.: Naš Prešeren
- 10., 11. febr.: Izštevanka — nagajivka
- 17., 18. febr.: Prijateljstvo
- 24., 25. febr.: Značilnosti dokumentarnega filma

VIŠJA STOPNJA:

- 5. febr.: Beseda je izšla (razmišljanje ob slovenskem kulturnem prazniku)
- 12. febr.: Revolucionarna delavska pesem na Slovenskem
- 19. febr.: Linne in njegov sistem
- 26. febr.: Hladna vojna

NENAVADNI POGOVORI

- 2., 4. febr.: Pomanjkanje samozavesti
- 16., 18. febr.: Kdaj boste že enkrat zadovoljni z menoj?

Za srednje šole

Na izviri ljudske ustvarjalnosti

Vsak torek ob 14.00 — II. program

Kot so se zvrstile oddaje iz cikla Borci pripovedujejo, ki so bile na sporedu vsak teden v prvem polletju, tako bodo v drugem polletju na sporedu glasbene oddaje, ki so jih pripravile izobraževalne redakcije vseh jugoslovanskih radijskih postaj. Namen teh oddaj je prikazati ljudsko glasbeno ustvarjalnost, ki jo hranijo narodi in

narodnosti v Jugoslaviji. Seznanili vas bomo z ljudsko pesmijo Slovakov, Rusinov in Madžarov v Vojvodini, z otroškimi ljudskimi pesmimi v Sloveniji, Makedoniji ter Bosni in Hercegovini, z glasbenimi instrumenti v romunski ljudski glasbi ter s svatovskimi, obrednimi, ljubezenskimi in mrljskimi pesmimi jugoslovanskih narodov.

Karl Linne in njegov sistem

avtor: dr. Boris Sket

I. program
19. februarja 1976 ob 9.05

VIŠJA STOPNJA

BIOLOGIJA

S to oddajo začinjamo ciklus petih oddaj o razvojnem nauku. Oddaje v letih 1970 in 1971 je pripravil avtor z namenom, da

bi si solarji pridobili obsežnejše znanje o razvojnem nauku (sodelavci je pripravil kar osem oddaj na to temo) sicer poljudno, vendar znanstveno natančno, s posebno skrbjo za natančno izražanje. Le-temu je posvetil posebno skrb zato, ker prav povernost v formulacijah velikokrat povzroča nesporazume ali nerazumevanje; zato se vsa vednost o razvojnem nauku pogosto skrči na nekaj (napačnih) fraz.

V prvi oddaji govori avtor o

Srednja stopnja

Slovenski jezik in književnost

Naš Prešeren

avtorica: Neža Maurer

3. februarja 1976 ob 9.05 — I. program
4. februarja 1976 ob 14.00 — II. program

Razmišljali smo, kako bi lahko pripovedovali otrokom o Prešernu in o njegovih Poezijah. Iskali smo način, s katerim bi otroka čustveno pritegnili k poslušanju, zato smo za izhodišče vzeli domači kraj. Kajti „vsaka vas, vsaka gora, tudi vsak potok je lep, pravzaprav najlepši — seveda za fantiče in deklice, ki so

pomembnosti klasifikacije za človekovo razumevanje narave in o principih klasifikacije. Z njo so se ukvarjali že grški misleci v antiki — avtor omenja nekaj takih prizadevanj — in ustvarili sisteme, ki so tako ali drugače obveljali ves srednji vek. Ta trajnost je avtorju povod, da spregovori o zvezi med družbeno ureditvijo in znanstvenim mišljenjem in raziskovanjem, v tem primeru med fevdalnim družbenim redom kot tistim, ki je preprečeval uveljavljanje novih pogledov na naravo, in na mesto človeka v njej.

Osrednji del oddaje je seveda posvečen delu Karla Linneja Systema naturae, torej sistematizaciji, ki stoji tako rekoč na začetku modernega naravoslovja.

tam doma. In če bi otroci morali napisati najlepšo pesem o domačem kraju, kako bi jo napisali?

Tako pesem je nekoč napisal Prešeren, vendar pa bodo učenci v tej oddaji slišali le prvo kitiico soneta O Vrba, srečna draga vas domača, v celoti pa bodo slišali zgodbo o prevzetni Urški in povodnem možu, Orglarja in Zdravljico. V glavnih obrisih bodo spoznali tudi pesnikovo življenjsko pot in čas, v katerem je živel in pisal.

Oddaja je namenjena učencem 3. in 4. razreda.

Revolucionarna delavska pesem na Slovenskem

avtor: Rafael Ajlec

I. program
12. februarja 1976 ob 9.05

VIŠJA STOPNJA

GLASBA

Avtor oddaje si je prizadeval sklenjeno prikazati revolucionarno delavsko pesem na Slovenskem tako, da je njene začetke povezal s tem umetniškim izrazom gibanja drugod po

svetu, potem pa ga je spremljal na Slovenskem skozi vsa značilna obdobja.

V prvem delu je zbral nekaj najbolj značilnih zgledov slovenske revolucionarne pesmi iz preteklosti in jih opremil s primerno razlago. V osrednjem delu je zbral delavske pesmi iz časa pred oktobrsko revolucijo

Srednja stopnja

Slovenski jezik in književnost

„BESEDA JE IZŠLA...“
(Ob slovenskem kulturnem prazniku, 8. februarja)

avtor: France Vurnik

3. februarja 1976 ob 9.05 — I. program
4. februarja 1976 ob 14.00 — II. program

Naslov te oddaje je povzet iz pesmi Otona Župančiča „Naša beseda“. Ta pesem bo s primerno razlago našla svoje mesto tudi v oddaji, namenjeni solarjem. V oddaji, ki bo z besedo govorila o naši besedi, ki je soustvarjala našo nacionalno bit in za katero je pesnik zapisal, da...

„po razponu tvojih kril bo meril narod čilost svojih sil...“

Meril jo je in jo meril že od časov, ko je bila slovenska beseda uporabljena zato, da bi slovenskega človeka poučevala o „božji besedi“, ki pa je hkrati in takoj postala predvsem človeška beseda. In ta nas za to oddajo zanima:

— kako jo je Primož Trubar z „latinskimi puhštabi“ začel „prov, lehku inu zastopno pisati...“

— kako jo je Valentin Vodnik že uporabil kot „dramilo svojim rojakom“,

— kako je France Prešeren upesnil z njo svojo in narodovo stisko;

— kako je Fran Levstik z njo napisal hvalnico „zakladu materinega jezika“;

— kako je Ivan Cankar zapel

in pred nastankom stare Jugoslavije ter jih povezal s tistimi, ki so jih peli med obema vojnama. Prikaz sklence z revolucionarno pesmijo iz časa NOB in s partizansko pesmijo; pri tem je posvetil posebno pozornost izvedbam tistih značilnih pesmi, ki so zlasti mladim poslušalcem manj znane.

z njo pesem o „besedi praznika, petja in vriskanja...“;

— kako je Oton Župančič meril silo naroda po vzletu njegove besede in se spraševal po pesniškem in človeškem dolgu v usodnem času preizkušanj...;

— kako je Krel Destovnik-Kajuh naročal poetom — „besede mogočne — besede upora“ in kako sodobni pesniki iščejo besede in večbesede, glagole, med njimi, zlasti „ljubiti, upati“ in ne „obupati“ z besedo, ki je s tolikšnim trudom in upanjem razvijala svojo izrazno moč in razsežnost od prvih ročno postavljenih „latinskih puhštabov“ do današnje rotacije...;

To bo praznična oddaja, zato so te naše besede nekoliko vznesene. Naj bodo! Saj so le prevečkrat in vse prepogosto malodušne.

Za praznik bo sestavljena in izvedena ta oddaja „Beseda je izšla“, za naš narodni kulturni praznik, ki je hkrati tudi praznik slovenske besede, za 8. februar, dan pesnikove smrti. Bilo je 28. januarja 1944 na osvobojenem ozemlju v Črnomlju, ko je bil sprejet odlok o proglatitvi dneva Prešernove smrti za kulturni praznik slovenskega naroda, zato „ker je Prešeren osrednje žarišče in temelj naše kulture...“ In z njegovo pesmijo se je dvignila slovenska beseda, po kateri je in bo „meril narod čilost svojih sil...“ in z njo je bila izrečena in napisana prijazna misel —

„Žive naj vsi narodi...“

Oddaja je namenjena poslušarju v četrtem, petem in šestem razredu.

ARMADA SMO VSI

Sto tisoč izvodov »Naše obrambe«

Januarska številka „Naše obrambe“ je bila natisnjena v 100.000 izvodih. Tolikšna naklada, ki je nima noben drug slovenski in verjetno tudi ne jugoslovanski mesečnik, je še posebno razveseljava glede na vsebino in družbeno področje, ki ga revija obravnava. Le malo kje se lahko pohvalijo s tako priljubljeno revijo obrambne in vojaške vsebine. Iz trte je torej zvito mnenje, da Slovenci nimamo tradicije in da se ne zanimamo za vojaška vprašanja.

O tem najbolje pričajo tele številke: od naklade 50 tisoč izvodov v prvih letih izhajanja, se je leta 1974 zvišalo število izvodov na 58 tisoč, lani pa že na 78 tisoč izvodov.

Ker je tudi med naročniki in bralci „Naše obrambe“ precej prosvetnih delavcev, učencev in študentov, je prav, da ob tem uspehu revije spregovorimo nekaj besed o njeni vsebini in pomenu. Še posebno zato, ker je revija veliko storila za obrambne priprave.

POT RAZVOJA

Revija se je razvila iz nekdanjega Vojaškega informatorja, glasila takratne komisije za rezervne oficirje in podoficirje

pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije. Ustanovljena je bila takrat, ko se je v družbi čedalje bolj in čedalje hitreje začela uveljavljati zamisel o splošni ljudski obrambi, ki temelji na aktivnem vključevanju vsega prebivalstva v različne oblike obrambnih priprav proti morebitnemu napadu.

Vrzel, ki se je ob tem pojavila na področju informativne dejavnosti, je zapolnila revija „Naša obramba“, ki si je s poljudnim in zanimivim obravnavanjem številnih vojaških in drugih vprašanj z obrambnega področja utrla pot do tako številnih bralcev.

Revija je doživela tak uspeh tudi zato, ker je del njene vsebine tako strokoven, da jo uporabljajo rezervni vojaški starešine ter pripadniki teritorialnih enot in milice pri svojem idejnopoličnem in splošnem vojaškem usposabljanju ter izobraževanju. Tako revija s svojo vsebino in obsegom učinkovito združuje zelo različne profile bralcev — od poklicnih vojakov in rezervnih starešin do civilnih bralcev različnih poklicev in šolske izobrazbe.

VSEBINA IN POMEN

Vemo, da je družbenopolitični pomen obrambnih priprav bistveno prispeval k razširjenosti revije in opredelitvi njene pestre vsebine. Razgrinjanje bistva notranjepoličnih in zunanjepoličnih vprašanj, analiza dogajanj s tega področja, svet vojaške tehnike in oborožitve, življenje in delo naših oboroženih sil, vojaški poklici in šole, naše vojaške in revolucionarne tradicije — vse to je zanimivo za vsakogar. Tako revija neposredno prispeva k obrambnemu izobraževanju širokega kroga bralcev ter jih motivira za aktivno udeležbo v vseh obrambnih pripravah naše samoupravne družbe.

Šele z „Našo obrambo“ smo Slovenci dobili prvo celotno revijo take vsebine in zasnove — če ne upoštevamo kratkotrajnega izhajanja vojaške revije „Front“ v slovensčini in delno usmerjenost tednika TV-15 za to področje. Revija je neposredno pripomogla tudi k nadaljnemu razvoju slovenskega vojaškega izrazoslovja, h poglobljanju in odkrivanju izraznih možnosti slovenskega jezika na tem področju.

Z ustanovitvijo „Naše obrambe“ je tudi marsikateri naš družbenopolitični delavec ali strokovnjak dobil priložnost,

da zastavi svoje pero in se uveljavi tudi na tem področju. Vsakdo, ki je zasledoval razvoj revije, namreč ve, s koliko strokovnosti in znanja se naši rojaki ukvarjajo z raznimi vojaškimi in drugimi vprašanji, čeprav niso poklicni vojaški in so brez ustreznih vojaških šol. Tako revija po svoje prispeva k uveljavitvi in oblikovanju tistih naših novinarjev in publicistov, ki so danes s svojim znanjem in persom segli dlje od pisanja posameznih novinarskih zvrsti ali krajših študij s svojega interesnega področja.

„NAŠA OBRAMBA“ V ŠOLI

Prosvetni delavci — bralci revije vedo, koliko pozornosti je v njej posvečene mlademu rodu. O tem pričajo številni prispevki s področja vojaške tehnike in oborožitve, odlomki iz naše slavne preteklosti ter številni odgovori uredništva mladim bralcem in sodelavcem.

Še bolj pomembno pa je, da je uredništvo posvetilo veliko prostora sodelovanju mladih v naših obrambnih pripravah. Številne reportaže o obrambnih dneh in drugih prireditvah, v katere se vključujejo mladi, pričajo o izrednem zanimanju družbe za to, kako šola skrbi za tovrstno izobraževanje in vzgojo mladega rodu.

(Foto: S. Krševan)

Prešernov dan naš kulturni praznik — Prešernov dan naš kulturni

ZLAHTNO IZROČILO

Slovenski kulturni praznik — 8. februar, dan Prešernove smrti, se je izoblikoval v času NOB v najtežjih razmerah, kot obet rojstva novega. Ideali osamljenega pesnika so postali program naprednega in osvobodilnega slovenstva v skupnem boju jugoslovanskih narodov.

Ko praznujemo Prešernov dan, vedno znova razmišljamo o njegovem pesniškem izročilu. 8. februar ne ostaja znamenovan zgolj v koledarju. Ob tem dnevu vedno znova preverjamo, kako duhovna vsebina narodnega genija, njegove misli in ideje odmevajo v nas. Časovna oddaljenost med pesnikovim časom in sedanjostjo je velikanska, kljub temu pa so nam njegova sporočila, njegovi ideali in humanistično naznanilo blizu. So trajni, še vedno imajo programsko vrednost. Naš kulturni praznik naj znova obudi to zlahtno izročilo!

O Prešernu in njegovem delu so rekli...

IVAN PRIJATELJ

Prešeren ni pokopal želja stremjenja in visokoletečih misli, katerih bolečine so hrana za človekovo dušo in odkup za življenje. Bili so trenutki, v katerih je dvignil glavo, zavzdihnil in uprl pogled v večne perspektive svoje velike pesniške duše. In zopet je hodil svetlo pot hrepenjenja v daljavo, užival pesni-

venski. Spričo nagle rasti narodnosti in demokratske zavesti evropskega izobraženega meščanstva in njegovih zaveznikov med proletariatom bi bil mogel biti v dobi med meščanskima revolucijama ogrožen ne le razvoj, temveč tudi obstoj naše narodnosti, če bi bila maloštevilna slovenska inteligenca še nadalje brezbržna za posvetno litera-

... da b'uka žeja me iz tvoj'ga sveta speljala ne bila, golj'fiva kača!

ski praznik pred oltarjem svoje duše in čutil nebo v svojih prsih. Ko se je vračal v vsakdanjost nazaj, v oni pekel, iz katerega že več ni mogel, kakor iz začaranega kroga, spodbadal se je s tako pesmijo, kakor je „Osrčenje“ (pozneje „Pevcu“), v kateri je vsa abeceda duševnega jezika najzrejšega Prešerna...

FRANCE KIDRIČ

Mesto na čelu pesnitev, ki jih je dovršil Prešeren v Ljubljani, pritiče pač „Slovesu od mladosti“, če ne iz kronoloških, pa iz idejnih razlogov: devetindvajsetletni pesnik se je po povratku v domovino globoko zamislil ob starostnem mejniku, ki ga tvori osemindvajseto leto, ko se začena višina življenja. Ko je stopil mladi mož na resno popršče življenja, je začutil potrebo obračuna s svojo „mladostjo“. Mnogo je hotel povedati pesnik v svojih prvih stancih: da fatalistično veruje v hudo usodo človeka, ki se je kakor on rodil „berač“; da je že v mladosti spoznal, kako malo pomenijo v življenju „vest čista“, „dobro d'janje“, „modrost“, „pravičnost“, „učednost“, torej lastnosti, ki je v pravem gorenjskem ponosu mislil o njih, da jih ima; da kljub vsemu žaluje po mladosti, ko človek bridko „spoznanje“ brzo pozablja. Prešernu se je v njegovi prvi elegiji posrečilo nekaj, kar se posreči le velikim pesnikom: njegov neupravičeni pesimizem vpliva prepričevalno.

ANTON SLODNJAK

Usodna zveza z esteto in kritikom Matijem Copom pa mu je odkrila globlji smisel pesniškega ustvarjanja v takem narodu, kakršen je bil tedaj slo-

venski. Spričo nagle rasti narodnosti in demokratske zavesti evropskega izobraženega meščanstva in njegovih zaveznikov med proletariatom bi bil mogel biti v dobi med meščanskima revolucijama ogrožen ne le razvoj, temveč tudi obstoj naše narodnosti, če bi bila maloštevilna slovenska inteligenca še nadalje brezbržna za posvetno litera-

MARJA BORŠNIK

Prešernova genialna osveščnost je prerasla prostor in čas. Uspelo ji je najti nadvse zgoščen, povsem adekvaten izraz. Ker je tako slovenski in hkrati občelošeski, tako časoven in hkrati nadčasen, vsebuje njegov izraz elemente vseh slogov. Ne samo klasik, romantik, realist, Prešeren je v svojih simbolih tudi modernist. On gleda „temne zarje“, kakršne šele današnji človek doživlja v vseh strahotah protislovene razklanosti; s tem, da lastno poduhovljeno doživljanje spaja s celotnim tvornim svetom, pa ga v modernih podobah in vizijah posreduje tudi bolj harmonični prihodnosti.

EDVARD KARDELJ

Smole, izraziti politični duh, pa je okoli leta 1840 nameraval izdajati „Ilirske novice“, z literarno prilogo „Ilirski Merkur“, ki bi jo urejal Prešeren. Tudi ta poskus ni uspel. Zato pa je temeljito opravila svojo vlogo „Čbelica“. Četudi jo je dušil teror „Svete alianse“, je s svojim bojem proti „duhovnemu

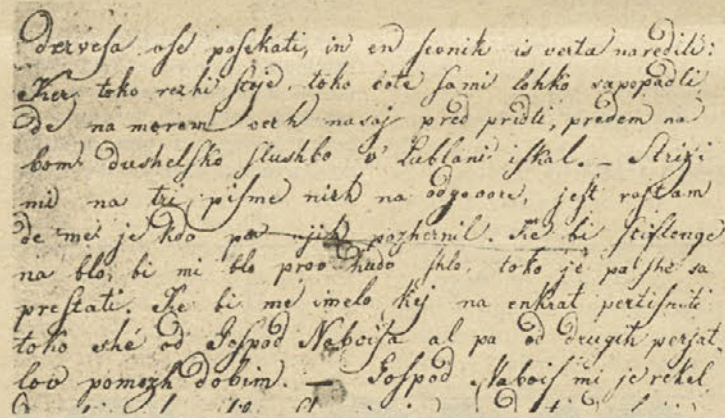

mračnjastvu absolutizma in s svojim občelošeskim značajem opravila izrazito politično delo. „Čbelica“ in Prešernov krog sta za nekaj časa postala središče slovenskega narodnega gibanja predvsem po zaslugi Prešerna in Copa, ki sta se visoko povzpela nad slovensko zaostalost. „Duha tega pesnika“ je dejal o Prešernu nemški pesnik in publicist Rizzi leta 1849, „se cenzura ni mogla polastiti in najnedolžnejša pesem je prosvet proti nadzoru slovskega slovstva na policiji; sleherna pesem je izjava svobodnega duha...“

Tudi pri „Čbelici“ niso vsi sodelavci pripadali Prešernovi smeri. Narobe, Prešeren stoji s svojim ožjim krogom precej osamljen v tem taboru. Toda celotna smer „Čbelice“ je bila vendarle nasprotje nedemokratskega prosvetljenstva v slovenskem narodnem gibanju in je bila zato glavni faktor njegovega napredka.

BORIS ZIHERL

Odnos Prešerna in njegovega kroga do slovenskega kmečkega ljudstva je bil odnos resničnih demokratov in patriotov: izhajajoč iz tega ljudstva so odnesli s seboj idejno neizoblikovane

njegove najgloblje težnje in se bogati znanja vračali k njemu, ne da bi ga učili, kako naj še vestneje hlapčuje, marveč da bi ga dvignili k zavesti lastnega človeškega dostojanstva, ki neposredno vodi v revolucionarno-demokratsko negacijo vseh preživelih fevdalnih ustanov.

Bilo bi namreč povsem nepravilno in nedialektično, gledati v Prešernovem svetovnem nazoru samo odsvit nemške klasične filozofije. Prešeren je bil id'jni predstavnik slovenskega naroda kot naroda-zamudnika, ki je moral v svojem nacionalnem razvoju nanaglo preiti stopnje, za katere so drugi narodi potrebovali štiri, pet, šest stoletij; da omenimo samo nastajanje nacionalne buržoazije, oblikovanje nacionalnega teritorija, dozorevanje domače posvetne inteligence in domače posvetne literature. V nekem smislu lahko trdimo, da je slovenska književnost doživljala v Prešernu i svojo renesančno i klasično i progresivno-romantično dobo.

Boj med Prešernom in zagovorniki ilirizma na Slovenskem je bil boj med globoko ljudskim, realističnim pogledom na narodno vprašanje in med idealistično-romantičnim pogledom ilircev, ki vsaj na Slovenskem ni mogel biti nič drugega kot antidemokratska iluzija, odtrgana od zemlje in ljudi.

Ljudska govornica ni bila Prešernu že sama, po sebi knjižni jezik, toda bila mu je temelj sle-

hernega knjižnega jezika, gradivo, iz katerega je edino moči oblikovati književni jezik. Izoblikovani književni jezik pa mu je bil predvsem mogočno sredstvo za kulturno dviganje ljudskih množic, orodje za duhovno povezovanje naroda in njegovo politično osveščanje.

JANKO KOS

Že na prvi pogled je očitno, da je Prešernova misel o nacionalnem občestvu dosegla z Zdravljico nove, morda dotlej še neznane razsežnosti. Pesem ne govori v imenu pesnika, ampak vseh ljudi, ki tvorijo slovensko skupnost s tem, da nosijo v sebi vrednote dobrih ljudi, se pravi, da posedujejo vrednote, kot so zvesta ljubezen, dobra dejanja, čista vest, pravičnost ali modrost in kar je še vrednosti, ki jih je Prešeren že na začetku tridesetih let priznal za temeljne lastnosti zares vrednega posameznika...

Namen skupnosti torej ni več samo vzdrževanje kulturnega snovanja, v katerem naj se izkaže duhovna vrednost posameznikov, ampak je ta namen širši. Zdi se, da bi ga lahko formulirali takole: skupnost slovenskega naroda naj bo okvir, v katerem bodo lahko vsi posamezniki uveljavili svoje raznovrstne vrednosti in zanje dobivali pravično plačilo. Stanje, v katerem bo tako plačilo zagotovljeno, se imenuje svoboda... iz kitic, s katerimi zaporedoma napije mladeničem in dekletom, jih poziva v boj zoper sovražnike, nato pa konča z mislijo o enakopravnem sožitju vseh narodov, ob katerih bo torej tudi slovenska nacionalna skupnost našla zanesljiv obstoj, postaja opisani zaključek prav gotov.

BORIS PATERNU

Prešeren je razdril navni razsvetlenski optimizem 18. stoletja in se odvrnil od spodbudnega pesništva, ki je slonelo na njem. Življenje se mu je pokazalo kot nered in muka. Pokazalo se mu je kot neizprosni konflikt med namišljeno in resnično podobo sveta, med humanističnim redom duhovnih vrednot in vsakdanjim, funkcionalnim redom materialnih vrednot. Ta konflikt novodobnega sveta je v njegovem pesništvu totalen, ne pozna srednjih leg, izključuje vsakršno prilaganje in izbršuje možnost realističnega kompromisa. Gre še naprej: odpre se dvomu nad uspešnostjo človekovega upiranja, odpre se zavesti brezupnega sifovstva, odpre se absurdu, celo gnusu do življenja in naposled resignaciji. Pri njem ni mogoče prezreti jasne in ostre miselne krivulje, ki v strmem loku pada od heroizma v fatalizem, od filozofije upanja v filozofijo skoraj sodobnega absurda. Toda pri tem je za Prešerna zelo značilno nekaj. Znotraj omenjenega eksistencialnega toka nenehoma deluje protitok zavesti in volje, ki ne dopušča, da bi se scela pomiril, sprjaznil s potjo v brezup in nič.

Prešeren je najstrožji arhitekt slovenske poezije, in mirno lahko rečemo, tudi eden najstrožjih arhitektov svetovne poezije. Vsaka misel, vsaka povedna enota, vsak člen pripovedi, sko raj vsak vokal in konzonant je pri njem podvržen skrajno nadzirani estetski meri, in gradnji.

IZ ŽIVLJENJA IN SPOZNAVANJA SO KALI POGNALE

Tak pevec se trudi,
samoten živi,
se v slavi, ko zgrudi
ga smrt, prerodi.

Kako
bit' hočeš poet in ti pretežko
je v prsih nosit' al' pekel al' nebo!

Kaj Petrarke, kaj nam Tassov
treba pevcev je prijetnih?
Slišim od butic neukretnih
prašat' zdanih, prednjih časov.

Prišli bi že Slovencem zlati časi,
ak' klasik bi bil vsak pisar, kdor nam kaj kvasi.

Vsi vemo, da labod je nema ptica,
tih je in miren, a tedaj zapoje,
ko se iz smrtnih ran mu kri je vtila.

Svet'jem, naj ne bo zaspana,
ki cveto ji zlata leta.

Al' srce mi drugo ustvari,
al' počakaj, da to bit'
v prsih neha, — Bog te obvari!
pred ni moč te pozabit'.

Srčje je moje bilo oltar,
pred bogstvo ti, zdaj — lepa stvar.

Da te ljubiti' ni prežgodaj,
tvoji mi pogledi prav'jo.

Vse misli 'zvirajo 'z ljubezni ene,
in kjer ponoči v spanju so zastale,
zbud' se, ko spet zarja noč prežene.

Zjasnilo se mi bo spet mračno lice,
spet upanje bo v srcu zelenelo
in ustom dalo sladke govornice.

Ondan si začela,
otrčk pred, cvetel',
že rož'ca si cela,
si hvala deklet.

Gorje mu, v kogar se je zaljubljal
njih ena; nje ljubezen ne osreči,
ker v žeji se ne ohladi goreči,
dokler krvi ni prazna vsaka žila.

Človeka smrt pozanje,
človeštva ne; naprej
z njim, kar je storil zanje,
živelo bo vselej.

Žive naj vsi narodi,
ki hrepené dočakat' dan,
da, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Kdo zna
noč temno razjasnit', ki tare duha!

Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje!
Vesolja dokaj strup njegov je umiril:
sem zvedel, da vest čisto, dobro d'janje
svet zanič'vati se je zagovoril,
ljubezen zvesto najti, prazne sanje!
Zbežale ste, ko se je dan zazoril.
Modrost, pravičnost, učenost, device
brez dot žal'vati videl sem samice.

Kranj'c ti le dobička išeš,
bratov svojih ni ti mar,
kar ti bereš, kar ti pišeš,
mora dati gotov d'nar!

Življenje vredno bi bilo snovanje;
saj res le slepec si lahko obeta,
da del, ki v dobri veri so začeta,
ne spali krivih nam sodbá klepanje.

Ne vidiš več, kako je v tla teptano,
kar najbolj zlahtnega ima življenje,
kako, kar treba vsem, je redkim dano,
kako nadutež drzni le čaščen je,
ki mu neznan je človeška cena,
kako najboljših često trud zgubljen je.

ZIV STUDENEC

Če neko osebo mistično povzdignemo, jo hkrati oddaljimo od ljudi. Genialnost Prešernovega duha zadobi življenjsko veljavo le prek njegovega umetniškega izročila; vsaka doba, vsaka generacija najde v Poezijah živ studenec narodnega in občelošeskega v vedno novi zgodovinski in individualni eksistenčni preizkušnji. Le velika-nom duha, mednje sodi prav gotovo Prešeren, gre preprosto priznanje: S Poezijami je podal trajno in vrhunsko umetniško izročilo, ki daleč presega svoj čas in je pomensko neločljiva sestavina domačega, občelošeskega in individualnega mišljenja in čutenja.

Kultura

Gledališče

John Arden:

»Živite kot svinje«

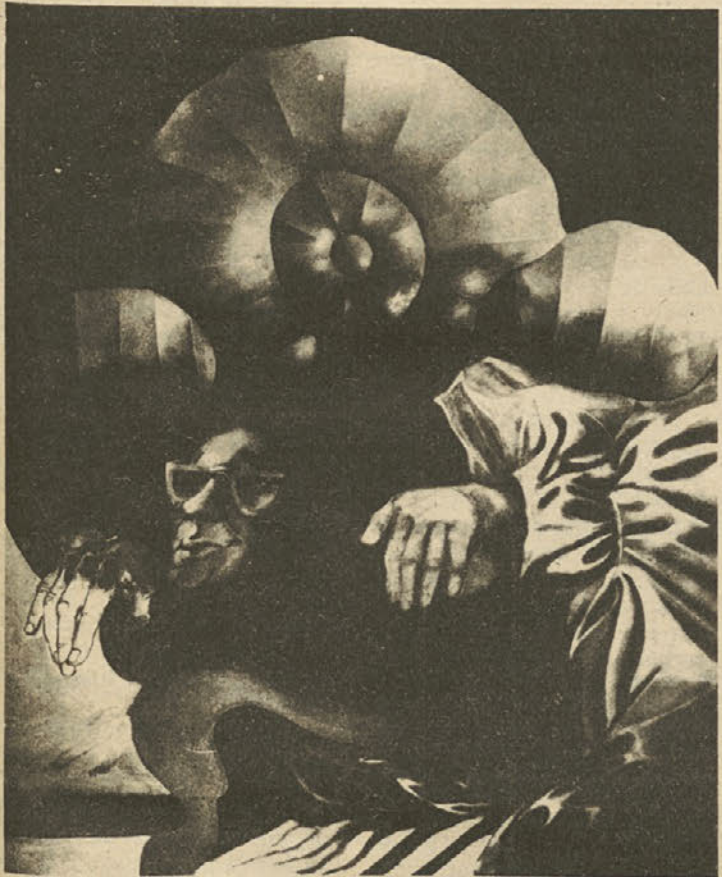
Z angleškim dramatikom Johnom Ardenom se prvič srečujemo na odru ljubljanske Drame, vendar je dramatikovo ime znano tudi zunaj njegove domovine. Še posebno je zaslovel s komedijami, kot npr. „The Workhouse Donkey“ ali pa „Ars longa vita brevis“. Tudi delo, uprizorjeno na odru ljubljanske Drame, je mikavno zaradi pereče problematike, ki jo obravnava.

Vsebinsko komedije „Živite kot svinje“ se da strniti v kratko zgodbo o beraških ljudeh, ki so jih preselili iz železniškega vagona v spodobno stanovanje. V sosesčini stanuje urejena meščanska družina, ki zvišeno gleda na robate prišleke. Osnova za dramski konflikt je tu. Marinar Sawney s svojo družino ni želel priti v to okolje, sosedje ga niso voljni sprejeti — seveda pa je vmes še kopica domisljic, naturalističnih prebliskov, hotenih in nehotenih nasprotovanj. Svetova, med katerima ni stičnice; pod plaščem humorja in duhovitih prebliskov pa vendarle ostane priokus resničnega življenja in socialno-družbenih problemov. Kljub temu, da John Arden trdi, da je s to komedijo želel le zabavati, daje v njej vendarle več. Gotovo je ne bi mogli uvrstiti med vrhunske literarne dosežke sodobne gledališke ustvarjalnosti, toda s komedijsko osvetlitvijo in kritiko končnega resničnega življenja na odru mikavno zaživi.

Režija Zvoneta Sedlbauerja se odlikuje po živem ritmu, poleg tega pa je znal strniti raznorodne elemente Ardenove dramaturgije v strnjeno dogajanje. Songi Nece Falkove in Janeza Bončine, ki jih ni bilo lahko vplesti v igro, dobijo zadovoljivo vlogo. Režiser je prepričljivo povezal resnobo s humorjem in karikaturo ali celo grotesko. Lahko rečemo, da je Črna gošlja pretirano akrobatski. Med nastopajočimi je čutili strnjeno in povezano igro. Med vlogami izstopata Polde Bibič kot marinar in Majda Potokarjeva kot Rachel. Niansirana polnost igre obeh v različnih situacijah spada med njune najboljše odrske upodobitve. Seveda so tudi drugi igralci pokazali živeto igro in so se ustrezno podredili komedijski zamisli. Jezikovna sproščenost je bila primerna, Mirko Mahnič jo je kot lektor učinkovito prilagodil. Scena Nika Matula je bila izrazito dvodelna, a usklajena z odrsko zamisljivo. Taki so bili tudi kostumi Alenke Bartlove.

Ardenova komedija „Živite kot svinje“ pa je kot šolska predstava primerna le za zadnja razreda srednjih šol, ne pa tudi za začetna. Za učence začetnih razredov je bila predstava šokantno doživetje, kar pa navsezadnje ni Ardenov namen. Prav gotovo je bila na mestu uvodna beseda pred predstavo. Takih „vodnikov“ bi si želeli ne glede na to, koliko je odrska uprizoritev zahtevna.

A. S.

Na položaju III, 1974, armirano platno, akril, Klavdij Palčič

Razstava Klavdija Palčiča

Januarska razstava tržaškega Slovenca Klavdija Palčiča v ljubljanski Mali galeriji opozarja predvsem na njegovo najnovejšo slikarsko upodabljanje. Nadarjeni umetnik je našemu občinstvu že znan: nekajkrat je uspešno razstavljal v Sloveniji, sodeloval je na Grafičnem bienalu, pa tudi nagrade, prejete v Italiji in Piranu, veliko povedo.

Štirinadesetletni slikar razstavlja tokrat izbor slik različne tehnike, skupen pa jim je neprisljen angažiran tematski krog, ki v svoji posebni govorici ne dopušča literarno poenostavljene, jasne razlage. Iz slik Klavdija Palčiča seva razkranost današnjega človeka: nemoč človeka sredi velike civilizacije, ker se pod njenim loščem skrivata velika primitivnost in osamljenost. Ponekod zasledimo posmehe samozadovoljnosti človeka, hkrati pa občutimo njegovo krhkost. V primerjavi s prejšnjimi nam znanimi razstavami, se nam Klavdij Palčič v Mali galeriji razkriva v novi tematski, miselni in slogovni duhi.

I. G.

Film

Seminar o animiranem filmu

Zveza kulturnoprosvetnih organizacij prireja seminarje za pedagoge, ki skrbijo za filmsko vzgojo in gojijo pri mladini čut za ustrezne pravilne odnose v svetu avdiovizualnega dojemanja. Takšen seminar je ZKPO priredila lani v Pionirskem domu v Ljubljani. Bil je posvečen animiranemu filmu, ki je za področje filmske vzgoje še posebno zanimiv. Če premislimo sam pojem „animacija“, ugotovimo pomen te besede kot oživiljanje neke materije. Animirani film je torej na poseben način oživljeno filmsko gradivo; to so lahko objekti snemanja ali celo sam filmski trak. Ker pa je področje filma prvotno slika, se je pri filmu pojem animacije ustalil kot likovno oživljanje same, gibajoče se fotografije. Sčasoma je postalo to oživljanje tudi zvočno, vendar pa se širina animacije vse bolj razteza k odprtim možnostim uporabe avdiovizualnih medijev. Ni torej čudno, da je s filmsko animacijo povezana filmska risanka, ki je bila za mlade gledalce zmeraj najbolj privlačna, saj „oživljena risba“ krepki bogastvo in živost predstavljanja življenjske stvarnosti. Tu pa smo že pred problemi pedagogike in pravičnega ocenjevanja sveta, ki se ponuja v animiranem filmu.

Seminar je vsa to širino, ki jo predstavlja animirani film, sklenil v treh predavanjih. V prvem je prof. Igor Gedrih predstavil animacijo v historičnem zaporedju njenega pojavljanja od

prvih poskusov, da bi slika zaživelila in se izrazila v gibanju, pa do risanih filmov, filmskih šol in filmskih ustvarjalcev v tem področju. V predavanju tudi niso izostale idejno estetske opredelitve pojavov v filmski animaciji. Predavatelj Tone Rački je nato v naslednjem predavanju prikazal, kako se v likovnem svetu izraža vizualno dojetje gibanja in pri tem obravnaval vrsto likovnih pojavov iz preteklosti kakor tudi iz današnjega sveta. Udeležencem seminarja je približal tudi pojave modernega likovnega oblikovanja, ki upodablja prostor in gibanje, ter predvajal dva primera lastne dejavnosti v animiranem filmu. Profesorica Mirjana Borčič je končala seminar s praktičnim pogledom v filmsko pedagogiko in predstavila spored filmov, ki si jih je mogoče izposoditi za ogled v naši republiki in ki jih po svojih izkušnjah v pedagoškem delu svetuje za predvajanje pri pouku filmske vzgoje na šolah. Predavanja so ponazarjale tudi projekcije animiranih filmov, posebno pa se je predstavil koprski filmski studio, ki eksperimentira v filmski animaciji.

Razprava ob temah predavanja in predvajanih filmih je poživila seminar in nakazala tudi probleme, ki jih bo mogoče podrobneje obravnavati v prihodnjih seminarjih za filmsko vzgojo.

SAMO SIMČIČ

Literarni mentorji — nosilci nove literature

IZRAZI, Glasilo osnovne šole N. H. Rajka Hrastnika, št. 1

Slavist na osemletki ni samo pohleven nabiralec ur po učnem programu, pač pa tudi žarišče gibanja, ki mu lahko rečemo samaritansko, požrtvovalno, porojeno iz čistega notranjega nagiba. Ti pobudniki za „žlahtno, kleno slovensko besedo“ zanjejo sadove zelo pozno. Ni malo piscev, ki so začeli svojo pot v šolskih glasilih. Cankar, Župančič, Kette in Murn so pisali v Almanah, realisti so izdajali Vaje... tu so iskriče debate in sočanje s svetovnimi literarnimi tokovi prevrele v prva, temeljna spoznanja.

Pred seboj imam glasilo učencev osnovne šole narodnega heroja Rajka Hrastnika iz Dola pri Hrastniku. Pod vodstvom mentorice Fanči Moljk in predsednice krožka Irene Janšek so sestavili zanimivo in živirno številko ob 175-letnici rojstva naše ga velikega pesnika Prešerna. Zastavili so vprašanje: KAJ VAM OSEBNO POMENI PREŠEREN, NAVEDITE NAJLJUBŠE VERZE... predstavnikom političnega in kulturnega življenja, pisateljem, profesorjem, akademikom in drugim. Med njimi je tudi srbska pesnica Desanka Maksimović. Sekretar IK CK ZKJ si je izbral verze: „Manj strašna noč je v črne zemlje krili, / kot so pod svetlim soncem sužnji dnovi“; iste verze si je izbral tudi pisatelj Tone Svetina. Kot rdeča nit med prispevki dijakov peljejo Prešernove misli in spoznanja, ki so orosila mlada hotenja na nevsiljiv, vendar opazen način. Tako je nastal posrečen mozaik sedanjega in pretekega — od „pet čevljev merim palcov pet“, ki Aleša Jermana spominja na vrtec, prek idilične Počitniške ljubezni Nevenke Roglič, kjer se v drobni črtici začuti žuboreenje nadarjene začetrnice, pa vse do „Al“ bo kal pognalo seme, / kdor ga seje — sam ne ve, / Rada Mokotarja.

Majhen narod ima malo velikanov, pa še ti so zrasi iz „solze, izdihljaji so jih rodili“ v dobah, ki so bile literaturi vse prej kot naklonjene. Poznam veliko nadarjenih mladih ljudi, ki so „utonili v množici“. Zakaj? Ustrašili so se trnove poti človeka, ki se spopada s svojim časom in svetom iz oči v oči, in so si izbrali, preplahi, zmaterializirani, lagodnejšo, manj bolečo in več užitkov obetajočo pot — mimo literature.

Zato je velike važnosti seme, ki pade na mlado njivo v tistem času, ko ihta dobe in hlastanja še ni oskrnila najplemenitejših hotenj, posejanih v mladi duši. Nehote se sprašujem, če ni že skrajni čas, da začno poleg časopisnih novinarskih prispevkov izhajati tudi letni literarni ZBORNIKI vseh slovenskih osemletk, ki bi zjedrile najboljše, najbolj obetavne — da bi seme ne padlo na skalo.

IVAN CIMERMAN

Misli

ŠESTI ČUT

Denar je kot šesti čut. Manjka tistemu, ki si ne zna pomagati z drugimi petimi.

WILLIAM SOMERSET MAUGHAM

STAROST

Star postanem takrat, ko mi je jezik starejši od zob.

JONATHAN SWIFT

NEMOGOČE

Ni mogoče ljubiti in biti pameten.

FRANCIS BACON

PLAČILO

Najslabše plačilo prijateljem so nasveti, edino dobro plačilo pa pomoč.

ABATE GALIANI

MILIJONAR

Milijonarjevega užitka ne bi bilo, če bi ne bilo zavisti drugih.

ALFREDO PANZINI

HVALA

Če te ljudje ne hvalijo, še nisi brez vrednosti. Vmes je zavist.

IGOR PLEŠKO

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Deus ex machina

O računalnikih vemo že precej. To so stroji, ki zmorejo milijonkrat hitreje „misлити“ kot človek. Imajo absoluten spomin, noben račun jim ni pretežak. Njihovi postopki so urejeni in na moč natančni.

Res je. Toda, ali ste že slišali o računalnikih — umetnikih? Tudi o teh vemo marsikaj, manj pa smo o njih razmisljali. Težko verjamemo, da so stroji sposobni ustvarjati umetniska dela. Treba je priznati, da so mojstri; delajo odlično in zelo natančno, kar jim človek ukaže in tudi to, česar sam ne bi zmoget opraviiti. Posebna radovednost nas žene, da bi spoznali umetnika, ki ni iz kože in kosti. Principi delovanja nas vodijo, da spoznavamo organe teh umetnikov, njihovo fiziologijo, proučujemo pa tudi njihovo psihologijo. Imajo pogojne reflekse. So torej bitja brez biva-joče biti. To je samo misleča bit, brez biti v organskem smislu. Kaj pa je računalnik?

To je sistem, ki predeluje prvine informacije, tako da jih posebno podani ureditvi materializira kot številke, označene z naslovi in številkami. Vsaka oznaka pa ima v prostoru določen položaj. Delo računalnika je v tem, da morejo elementi iz enega registra prispeti v drugega. Pri tem so podvrženi določenim operacijam: aritmetičnim — seštevanju, odštevanju, množenju — in logičnim: primerjanju, sklepanju in podobnim. Vse to je opravil računalnik samodejno, po določenem programu. Ta obsega dolgo listo ukazov, ki jih daje osrednja enota, tako imenovana shranba dela. Program

Atlet kot ga vidi umetnik — stroj (Iz filma Lilian Schwartz in Ken Knowlton) „Olimpiada“

je preveden v „strojno govorico“ in razdeli operacije v elementarne ukaze.

Računalnik opravi operacijo v milijonskem delčku sekunde. Ta izredna hitrost pa prinaša nevarnost, da postanemo „razsipni“. Zelo veliko operacij namreč ni mogoče upoštevati zaradi usmerjenega vodenja programerja, ki mora zelo natančno opredeliti svoje zahteve, tako da vložijo program v osrednjo enoto.

Ali ima ta miselni stroj tudi svojo govorico? Vsekakor. In ne samo to: stroj se lahko vede tudi rutinsko. S posebnim govornim trikom izvaja vnaprej določene daljše operacije, sestavljene iz dolgih operacijskih sekvenc. Vsaka sekvenca je označena s posebno besedo. Ko stroj to besedo bere, jo dekodira z dodatno napravo, imenovano compiler, ki poda vnaprej nakazano operacijsko sekvenco. Ta je za ustrezne besede vedno enaka. To je rutina. Besede ustvarjajo koncizno govorico: simbolični jezik. Najbolj znani simbolični jeziki, ki opisujejo kombinacije operacij in superoperacij, so doslej: COBOL, FORTRAN in ALGOL.

Kaj je na primer ALGOL? To je univerzalna znanstvena govorica, določena za „dialog“ na relaciji človek-stroj. Vsak stroj vsebuje neko „notranjo kodo“, ki temelji na „geografski“ stroja, to je razvrstitvi njegovih organov v prostoru. Razvozlati računski program v interni kodi pomeni imeti razmeroma celostne duhovne operacije, ki so jih človekovi možgani navajeni, za elementarne. Te razložimo v elementarne operacije. Zaradi različnosti miselnih strojev pa seveda moramo upoštevati njihove posebnosti. Govorica ALGOLA je simbolično izražena in na videz zelo preprosta.

Več o umetnosti računalnikov bomo spregovorili v enem izmed prihodnjih sestavkov. Oglejmo si le, kakšne stroje ima ta nad-človek-stroj za risanje? Prilagamo podobo, ki jo je narisal umetnik-računalnik.

Kot prvega naj omenimo avtomatični risalni stroj. Pred nekaj leti so znanstveniki premostili prepad med umetnikom, ki svoje predstave vizualizira, in med predelovalnim sistemom podatkov, s pomočjo tako imenovanega „grafičnega terminala“. Princip temelji na ugotovitvi, da človek veliko laže neposredno in intuitivno sledi neki krivulji kot pa številčnim vrednostim v tabeli, s katerimi je ta krivulja predstavljena.

Drugi stroj ikonoskop deluje po posebnem programu in principu katodne cevi pri televizorju. Predmet narisati, prikazati negativ ob pozitivu, predstaviti sliko predmeta, predmet vrzeti v prostoru ipd., to je le nekaj sposobnosti računalnika.

Znanstveniki in umetniki imajo torej podobne težave: poleg jezika, ki ja že zdaj poln tehničnih izrazov in simbolov, se morajo učiti še govornice strojev in doumeti bistvo njihove ustvarjalnosti.

IGOR PLEŠKO

Problemi financiranja vzgoje in izobraževanja

Letošnjega 22. februarja je bil sestanek aktiva zveze komunistov, ki delajo v republiškem odboru Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja. Skupna komisija za samoupravno sporazumevanje osnovnih šol je predložila poslovno poročilo o problemih financiranja vzgoje in izobraževanja, ki ga danes objavljamo.

Problem financiranja vzgoje in izobraževanja je že več let osrednje razpravljano v izobraževalnih skupnostih in šolskih zavodih. Delež narodnega dohodka za izobraževanje se že več let zmanjšuje, naloge v vzgoji in izobraževanju pa rastejo. Tako šolstvo že nekaj časa umetno dviga raven tega dela družbenega standarda in zajeda lastno substanco.

Ob vsakoletnem limitiranju sredstev se dogaja tole:

1. Z družbenim dogovorom določena in limitirana sredstva se v koordinacijah iz leta v leto zmanjšujejo, ker je en del skupne porabe v privilegiranem položaju (pokojninsko zavarovanje, zdravstvo, socialno varstvo in skrbstvo). Telesna kultura in kultura nimata predpisanih programov, zato je njun obseg težko opredeliti.

Izobraževanje ima natančno določene programe, ki izhajajo iz zakonov, teh pa ni mogoče obiti ali opustiti. V ospredju so tudi nove naloge.

2. Na področju vzgoje in izobraževanja se nam je v SR Sloveniji posrečilo uvesti skoraj v vseh občinah samoprispevke za šolstvo in VVZ. Nastajajo nove šole in odpirajo se novi VVZ. Tako nastaja tudi vse več novih mest v podaljšanem bivanju in otroškem varstvu, kar letno močno obremenjuje proračune šol in VVZ. Pri tem je treba upoštevati, da je vzdrževanje novih stavb bistveno dražje od oskrbovanja starih šol. Moderna šola zahteva namreč več učil, COŠ in PB, daljši čas ogre-

Poprečni OD na PN delavca	Število šol
1300—1500 din	3
1500—1800 din	13
1800—1900 din	19
1900—2000 din	32
2000—2100 din	38
2100—2200 din	42
2200—2300 din	50
2300—2400 din	49
2400—2500 din	45
2500—2600 din	35
2600—2700 din	17
2700—2800 din	7
2800—2900 din	5
2900—3000 din	5
3000—3300 din	13
3300—3900 din	4

Skupaj 377

Izračun pokaže, da je v poprečju, ki je izračunano za osnovne šole, 49 šol; pod poprečjem imamo 213 šol in nad poprečjem 115 šol.

Večina osnovnih šol ima torej OD na PN delavca pod poprečjem za osnovne šole, 93 šol je pod poprečjem v družbenih službah, 34 šol pa pod poprečjem v SR Sloveniji.

Tako dosegajo poprečni OD na PN delavca v šolstvu komaj

100% nadure so za 50% dražje od navadnih ur. Do danes pri dogovorih o financiranju vzgoje in izobraževanja nismo upoštevali, da pomenijo nadure v vzgojnoizobraževalnih zavodih nekaj povsem drugega, kot npr. v „državni upravi“ ali v gospodarstvu.

Kako nastajajo nadure v šolah?

5.2.1. Nadure kot posledica predmetnika. Zakon o osnovni šoli nas zavezuje, da moramo otrokom dati pouk. Če je na šoli več učnih ur, kot jih mora učitelj opravljati v 42-urni delovni in 20-urni tedenski učni obveznosti, bo tak učitelj moral opravljati nadure tudi zato, ker npr. za 5 ur slovenščine ni mogoče zaposliti slavista, pouk pa mora biti strokovno opravljen. Šole nimajo idealne velikosti in tako nastanejo nujne nadure skoraj pri vseh predmetih. Kombinacija, da bi nekdo učil 2 uri zgodovine,

5 ur matematike, 5 ur slovenščine, 3 ure angleščine ter še 5 ur nečesa drugega ni izvedljiva. Strokovni učitelji torej prevzemajo nadure, ki so za 50% dražje.

5.2.2. Nadomeščanje porodnic in bolnikov se v šolah mora opraviti v nadurah, kajti otrok ni mogoče preprosto poslati domov. Spričo feminizacije je takih ur vedno več. V gospodarstvu je to drugače. Tam zaradi obolelega delavca lahko zamenjajo izmene in delajo v turnusu v normalnem delovnem času. V nekaterih službah pa delo kar počaka.

5.2.3. Zaradi pomanjkanja in fluktuacije učiteljev se pokaže potreba, da mnogi učitelji delajo več kot 42 ur na teden, torej v nadurah, če naj imajo otroci pouk.

Kaj bi bilo, če bi učitelji v skladu z zakonom o medsebojnih razmerjih v združenem delu nadurno delo odklonili, do česar bi končno imeli pravico. Ker tega ne store, je izobraževanje deležno očitkov, da smo v šolah ekstenzivni, da preveč trošimo in da je šola predraga. Seveda je, ko pa so nadure za 50% dražje od normalnih ur. Ko bo več učiteljev, bo problem morda rešen.

Tako se nam 50% za nadure nato zrcali v poprečnem OD na PN delavca, ki je v resnici v poprečju nižji, kot ga izkazujejo podatki SDK. Kljub temu da je tako, pa smo med 77 grupacijami po višini poprečnega OD na PN delavca komaj na 69. mestu, kot je razvidno iz tabele, ki smo jo navedli v začetku tega poročila.

Sredstva za izobraževanje spričo novih nalog (večje število oddelkov, nove šole, nove oblike dela, modernizacija, prehod na COŠ itd.) naraščajo, del narodnega dohodka, ki je odmerjen za izobraževanje, pa iz leta v leto pada; vzporedno z njim se zmanjšujeta osebni dohodek prosvetnih delavcev in materialna baza šol.

Zanimivo je, da nihče v SR Sloveniji ne spremlja teh gibanj in anomalij. Na zboru delegatov samoupravnega sporazumevanja za osnovne šole smo zato sprejeli sklep, da bomo skupaj z republiško izobraževalno skupnostjo in sindikatom pričeli računalniško obdelavo podatkov o gibanju dohodka in osebnega dohodka v oštrvih šolah.

6. Danes osebni dohodki v osnovnem šolstvu zaostajajo za

OD v upravi in družbenih službah, čeprav smo z novimi samoupravnimi sporazumi skušali omiliti razlike. Poprečno zmanjka v letu 1975 za uresničevanje novega samoupravnega sporazuma v osnovnih šolah 7 do 8% sredstev.

Denarja pa ni, ker je bilo izhodišče za financiranje v letu 1975 preizkušeno. V procesu dogovarjanja so namreč za izobraževanje določili izhodiščno vrednost točke iz septembra 1. 1974, čeprav je odbor podpisnikov družbenega dogovora skupne in splošne porabe na svoji XIX. seji predlagal:

„da se poprečni osebni dohodek na PN delavca v družbenih dejavnostih za obdobje leta 1974 lahko poveča, glede na razpoložljive možnosti in izpolnitve sprejetega programa na 17,2% nasproti OD v drugem polletju 1973.“

Program smo izpolnili,

7.5. Notranja delitev OD je zadeva vsake šole zase. Upoštevati je treba, da so s samoupravnim sporazumom določena le merila za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke, konkretno delitev pa mora opraviti vsaka šola zase; pri tem mora v glavnem upoštevati načela podpisanega sporazuma. V notranjih samoupravnih sporazumih smejo posamezne šole odstopati v indeksnih razmerjih za plus, minus 10%, pri čemer je treba upoštevati, da je masa sredstev za osebne dohodke določena na osnovi meril samoupravnega sporazuma.

Naslednja preglednica torej samo približno kaže višino osebnih dohodkov posameznih profilov delavcev na delovnih mestih v osnovni šoli.

Če bi bilo možno uresničiti samoupravni sporazum, bi imeli delavci na šolah približno take OD:

DM razrednega učitelja

DM predmetnega učitelja

zač.
po 5 letih
15 letih
25 letih
35 letih

Učitelj SR

3040
3648
4013
4445
4662

Predm. uč. VIS

3547
4256
4445
4633
4728

Predm. uč. VIS

3547
4256
4648
5107
5337

Predm. uč. VIS

4054
4864
5080
5297
5405

OD so izračunani na osnovi pravilnika, ki ga je sprejela večina ljubljanskih osnovnih šol.

Tak način nagrajevanja je kompromis, ker doslednega nagrajevanja po delu, zaradi pomanjkanja denarja, ni mogoče uresničiti. Ta kompromis pa, poleg neurejenih zakonskih predpisov, normativov in drugih neresenih šolskih vprašanj povzroča med učitelji pomisleke in do neke mere tudi nezadovoljstvo.

Zaradi prej navedenega omejevanja sredstev za OD so bili OD v šolstvu v letu 1975 za 7 do 8% nižji, kot bi dovoljeval samoupravni sporazum. Vrednost točke v letu 1976 se izračuna na osnovi najnižjega OD v SRS. Z limitom 11,1% seveda predpisane vrednosti gotovo ne bomo dosegli, kar pomeni še večji zaostanek, kot doslej. Tako o svobodni menjavi dela sploh ni govora, sporazumevanje pa postaja predmet nenehnih sporov v šolskih kolektivih, ki pričakujejo od družbe tisto, za kar smo se sporazumeli, dobijo pa le toliko, kolikor za izobraževanje preostane.

Vse to je seveda v občutnem nasprotju z zahtevami, ki jih pred šolstvo postavlja njegov fizični razvoj, resolucije in predpisi. Povečanje zahtev, reforme in latentna negotovost sili učitelje v fluktuacijo. Ta se začne že po dokončani kadrovski šoli, saj zapuščajo učiteljski poklic sposobni mladi delavci. Veliko mladih ljudi iz pedagoške kadrovske šole pa gre v druge poklice, ne da bi se v šoli sploh ustavili. S priložo ne bodo dosegli ničesar. Treba bo ustvariti razmere, ki bodo omogočale, da bodo učitelji vztrajali v pedagoškem poklicu. K temu urejanju razmer pa sodi tudi financiranje.

Predsednik komisije:
HARDVIK PIRNOVAR, i. r.

Prejeli smo

SPOSTOVANI UREDNIK,

prosim, da mi končno jasno odgovorite, kaj je s tem samoupravnim sporazumom v šolstvu.

Kar naprej v Prosvetnem delavcu in drugod berem stavke „za enako delo – enako plačilo“, „prosvetni delavec naj bi bil plačan po delu, ne pa po opravljeni diplomii ali doseženih izobrazbi“ in podobno. V današnjem času zvenijo te besede kot dobra šala na račun samoupravljanja.

Zakaj take misli? Vsak mesec vidim namreč na plačilnem seznamu kazenski odbitek 60 točk zaradi moje nižje izobrazbe (ubogo učiteljske, kako te vrednotijo!). Ob kuverti se potem sprašujem, kje sem naredil napako pri svojem delu, da sem bil tako grobo kaznovan.

S tovariškimi pozdravi!

Učitelj – U: Stanko Tomažič

vanja, več električne energije, vode, čistilnih sredstev in drugega.

3. Če je bilo pred 15 leti razmerje med OD v šolstvu in materialnimi stroški 85:15, potem lahko leta 1975 ugotovimo razmerje 93:7; to je očitno nazadovanje.

4. Poprečni mesečni OD na PN delavca v obdobju I. do XI. 1975 in problemi financiranja

4.1. V SRS skupaj	
gospodarstvo in	
družbene dejavnosti	2636
4.2. Gospodarstvo	2669
4.3. Družbene dejavnosti	2496
4.4. Osnovne šole	2372

Zadnji del preglednice:

na PN delavca	v dinarjih
67 ...	...
68 ...	...
69 osnovne šole	2372
70 Zavod. soc. var.	2366
71 srednje šol.	2346
72 VVZ	2307
73 Industr. ne-	
kovin steklarne	2256
74 Tekstilna ind.	
konfekt. oblač.	2240
75 Veterinar. zav.	2229
76 Usnjarsko pre-	
deloval. ind.	2211
77 Tekstilna ind.	
pletilska	2186

Če ugotovljamo OD na PN delavce po posameznih šolah, se nam pokaže tole.

Analiza je izdelana za 377 osnovnih šol (za 9 mesecev I. 1975).

89,98% poprečnega OD na PN delavca v SR Sloveniji, ali 88,87% poprečnega OD na PN delavca v gospodarstvu.

Zaostanek je torej očiten. 5. Ob podrobnejši analizi poprečnega OD na PN delavca, ki znaša po podatkih SDK za prvih XI. mesecev 2372 din, pa bi morali ugotoviti tole:

Poprečni OD na PN delavca ne kaže prave slike gibanja OD v primerjavi z drugimi grupacijami, ker:

5.1. Vključuje dodatke za oddaljene in višinske šole, dodatke za dvojezične šole, dodatke za kombinirani pouk, dodatke za novosti in COŠ. Vse to zvišuje poprečni OD na PN delavca v osnovnih šolah, ki v večini nimajo teh dodatkov. Pogrobo oceni dobiva take dodatke kakih 20% šol. Višina dodatkov pa je od 15 do 20%. Če to prenesemo na vse delavce, se utegnejo dodatki manjšine slabše zrcaliti na poprečnem osebnem dohodku večine. Problem dodatkov ni nov in izvira iz časov, ko smo reševali oddaljene in višinske šole vsaj tako, da smo učiteljem, ki so hoteli tam delati, dodelili poseben dodatek. To je potrebno tudi danes. Toda da se ta dodatek vrača na učitelja kot bumerang in zvišuje poprečje OD na PN delavca, je treba pri ocenah upoštevati.

5.2. Poprečni OD na PN delavca v osnovni šoli obremenjujejo nadure, četudi se nadure preračunavajo v PN delavce.

Posebnost – dvojezičnost

Poleg devetih osnovnih šol dela na območju lendavske izobraževalne skupnosti tudi ena posebna osnovna šola. V občini Lendava živi okoli 9000 pripadnikov madžarske narodnosti, zato je razumljivo, da je v nekaterih izmed osnovnih šol pouk v dveh jezikih.

„Trenutno imamo v lendavski občini,“ pripoveduje tajnik izobraževalne skupnosti občine Lendava MATIJA KOREN, „pet osnovnih šol, v katerih poteka pouk v dveh jezikih. Samo v Lendavi imamo dve taki šoli. To sta osnovna šola in posebna osnovna šola. Dvojezični pouk pa imajo še v osnovni šoli v Dobrovniku in Genterovcih, v osnovni šoli Kobilje pa se počasi končuje, kajti v tem šolskem okolišu je vedno manjši šoloobveznih madžarskih otrok.“

Ali je dvojezični pouk v vseh razredih in kateremu jeziku posvečate večjo pozornost?

„V vseh prej naštetih osnovnih šolah imajo dvojezični pouk v vseh razredih. Jezika sta enakovredna, vsakega imajo po štiri ure na teden. Učenci si namreč že v nižjih razredih pridobijo temeljno znanje iz obeh jezikov, zato imajo v višjih razredih tudi pouk drugih predmetov v obeh jezikih. Seveda je s tem tudi učni program v dvojezičnih šolah nekoliko obsežnejši kot pa v slovenskih šolah.“

– Poleg dvojezičnih osnovnih šol imate tudi dvojezične vzgojnovarstvene zavode, mar ne?

„V občini Lendava imamo kar devet dvojezičnih vzgojnovarstvenih zavodov in le štiri slovenske. Dva nova-slovenska vzgojnovarstvena zavoda pa bosta kmalu nared. Pri nas velja

načelo, da morajo vsi tisti otroci, ki bodo obiskovali dvojezično šolo, že dve leti pred rednim šolanjem vstopiti v dvojezični vzgojnovarstveni zavod, da se tako kar najbolje in najhitreje naučijo enega ali drugega jezika.“

Denar in učitelji

Na eni izmed zadnjih sej občinske konference SZDL Trbovlje v lanskem letu so razpravljali o možnostih prehoda na celodnevno šolo. Ugotovili so, da še niso dane vse materialne in kadrovske možnosti za uvedbo celodnevne šole v nižjih razredih.

Če bi namreč hoteli zadostiti vsem pogojem, ki jih zahteva celodnevna šola, bi potrebovali poleg milijon din še osem novih učiteljev. Denarja in učiteljev pa najbrž ne bo mogoče dobiti tako kmalu, čeprav se v Trbovljah temeljito pripravljajo na uvedbo celodnevne pouka. Na seji občinske konference SZDL pa so sprejeli politična izhodišča za tovrstno delo.

Ribnica na Pohorju Prvič po trinajstih letih

V Ribnici na Pohorju so se decembra lani zbrali številni nekdanji in sedanji prosvetni delavci na dnevu prosvetnih delavcev. To je bilo prvo tovrstno srečanje po trinajstih letih. Bilo je dobro organizirano, pristransko in z izbranim kulturnim sporedom. Prav zato si prosvetni delavci radejske občine takih in podobnih srečanj še želijo.

Dober univerzitetni učbenik — temelj uspešnega visokošolskega študija

Na vprašanje odgovarja psiholog prof. dr. Vid Pečjak

Univerzitetni prof. dr. Vid Pečjak, predstojnik katedre za občo psihologijo na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani, je pedagoškim delavcem znan zlasti kot pisec naslednjih knjig s področja psihologije: Transfer v učenju, Uspešno učenje, Poglavja iz psihologije ter Višji psihični procesi, odraslim in mladini pa tudi kot književnik, saj je napisal že precej leposlovnih knjig: Ameriške razglednice, Adam in Eva na planetu starcev, Grozote zelene pekla (pod psevdonom Huerto Lopez), Roboti so med nami, Živali v ukrivljenem zrcalu, Drečjek in trije marsovčki in Pobegli robot.

Redni univ. prof. dr. Vid Pečjak

Pred kratkim sta izšli še knjigi Psihologija spoznavanja (pri Državni založbi Slovenije) in Teorije osebnosti (pri Cankarjevi založbi). Uglednega znanstvenika in pisatelja smo naprosili, naj za bralce Prosvetnega delavca pove nekaj misli o teh dveh strokovnih knjigah ter o svojem delu in snovanju.

Vaša ožja specialnost je obča psihologija. Napisali ste zajetno strokovno knjigo Psihologija spoznavanja, ki jo je preteklo leto izdala Državna založba Slovenije. Knjiga je bila zelo hitro razprodana. Kaj vas je napotilo k pisanju in kako vrednotite to delo v primerjavi s podobnimi deli, ki so izšla doslej pri nas in drugod po svetu?

Mislil, da je vsak visokošolski učitelj dolžan prikazati snov, ki jo predava, v pisemni obliki kot učbenik, priložnik, skripta ali kot serijo razprav. Učna snov mora biti tako ali drugače dostopna vsakomur, zlasti študentom in reelekcijskim komisijam. To je edina pot, da zvemo, kako predavatelj obvlada predmet kot celoto. Disertacija tega ne daje, temveč pove, kako globoko poseže avtor v posamezen problem. Šele na podlagi obojega lahko presodimo, koliko je visokošolski učitelj usposobljen za pedagoško in znanstveno delo. Na mnogih tujih univerzah velja pravilo, da je za prehod s polo-

zaja docenta na položaj profesorja potrebno tako delo.

Poleg tega je knjiga nujna za bolj intenzivno in kakovostno delo s študenti. Sodoben visokošolski študij zahteva čim manj klasičnih predavanj „ex cathedra“. Aktivno sodelovanje študentov postane mogoče šele tedaj, ko dobe knjigo, po kateri lahko pripravijo vprašanja in svoj komentar. Zdaj predavam samo o novih ugotovitvah, včasih so potrebne tudi dodatne razlage. Večji del pouka zavzema razprava. Knjiga je torej temelj pravega, visokošolskega načina dela.

Psihologija spoznavanja je bila moja delovna obveznost. Z njo sem želel doseči še tri posebne smotre:

— Knjiga naj bi zares predstavila tovrstna spoznanja iz vsega sveta. Psihološke knjige so glede tega ponavadi zelo enostranske in vključujejo spoznanja samo ameriških, nemških, kvečjemu še ruskih avtorjev. Zato sem vpeljal tudi spoznanja avtorjev iz drugih dežel, npr. Japonske, Češkoslovaške, Poljske, Indije idr.

— Se posebno sem poudaril prispevke jugoslovanskih avtorjev, ki jih navajam kar 52. Psihologija spoznavanja je zato obenem podoben prikaz jugoslovanske psihologije spoznavanja.

— Veliko strani opisuje moje prispevke in študije s tega področja. V knjigi sem skušal svoja spoznanja povezati in teoretično obdelati. Zato podrobno opisujem svojo teorijo mrežaste povezave pojmov, raziskave metaforičnega simbolizma, teorijo človekovega ustvarjanja kot poseganja — „dve stopnji v prihodnost“, klasifikacijo psiholoških šol in teorij na diagramu s dvema dimenzijama, glede katerih so se razlikovale. Psihologija spoznavanja je zato v pravem pomenu besede „Pečjakova teorija spoznavanja“.

— Doslej ste napisali že več strokovnih knjig s področja psihologije: Kaj še pripravljate?

„Načrtov imam veliko, bojim se, da jih je preveč.“

Zdaj so na vrsti ponatisi že objavljenih knjig. Letos bo izšla pri Cankarjevi založbi druga, popravljena in dopolnjena izdaja knjige Uspešno učenje. Dodal sem več kot 100 strani. Že jeseni bo izšla ponovna, prav tako popravljena in dopolnjena izdaja Psihologije spoznavanja. Dodal bom kakih 200 strani.

Sledila bodo nova dela. V Izdavačkem zavodu Srbije se prihodnje leto najbrž izšla knjiga Človekov simbolizem, ki jo pišem skupaj s svojima asistentoma dr. Musekom in Markom Poličem. S problemi simbolizma se na katedri za občo psihologijo že več let izčrpano ukvarjamo. Izvedli smo tudi veliko empiričnih študij, nekatere so celo medkulturne. Ker smo zbrali precej zanimivih podatkov in dobili mnogo izvirnih idej, je čas, da o tem napišemo knjigo.

Z nekaterimi sodelavci na oddelku za psihologijo se dogovarjamo, da bi napisali Psihološko metodologijo. Rad bi napisal tudi Psihologijo jezika, Medkulturno psihologijo, Socialno psihologijo in še druga dela. A najbrž ne bom vsega zmozel. Življenje je kratko, poleg tega pa imam preveč dolžnosti, ki jih moram opravljati, npr. izpiti (v enem letu jih imam kakih 600), pa razni sestanki itn.“

— Znano je, da kot univerzitetni učitelj uspešno uvajate mlade diplomante v široko in zahtevno področje psihološke znanosti. Tako je eden vidnejših rezultatov vašega tovrstnega prizadevanja kolektivno napisana knjiga Teorije osebnosti, ki je pred kratkim izšla pri Cankarjevi založbi. Kaj sodite o tej knjigi?

„Knjiga Teorije osebnosti je rezultat večletnega teamskega dela s skupino mlajših sodelavcev (večina tedaj, ko je knjiga nastajala, še ni imela 30 let). Za tako obsežno delo bi en avtor potreboval, denimo, vsaj 5 let, mi pa smo jo napisali v dveh letih. Že v tem je prednost teamskega dela. A to ni glavna prednost.“

Zmogljivost posameznika je omejena, najsi je še tako delaven. Morda bom v življenju napisal 30 knjig. Dr. Trstenjak jih je do 70. leta napisal 36 in nemara jih bo še nekaj. Toda vsak-

do ima meje. Če pa se komu posreči spodbuditi mlajše sodelavce k pisanju, se meje razširijo. Z veseljem opažam, da so moji sodelavci začeli pisati samostojne knjige, dr. Musek je npr. sklenil pogodbo za Psihologijo osebnosti in mag. Lamovčeva za knjigo Psihologija agresivnosti. Če jim je bila moja osebnost vsaj malo vzor, z drugimi besedami, če sem na njihovo produktivnost s svojim prizadevanjem vsaj malo vplival, je to največji uspeh v mojem pisateljskem življenju. Na vsak način pa lahko v naslednjem desetletju pričakujemo „poplavo“ psiholoških knjig.“

— Ker se ne ukvarjate samo z znanstvenim in pedagoškim delom, ampak tudi literarno ustvarjate tako za odrasle kot za mladino, snujete najbrž kaj tudi na tem področju. Vašo knjigo Drečjek in trije marsovčki je mladi rod zelo dobro sprejel. Kakšne načrte imate?

„Tudi na literarnem področju imam veliko načrtov in zamisli, žal pa se strokovni in literarni načrti večkrat časovno križajo in tedaj dajem strokovnim prednost. Včasih se sprašujem, ali ne bi bil bolj uspešen na literarnem področju? Vendar mi je to pisanje za zdaj samo „kunjček“. Ponavadi pišem literarna dela med počitnicami, ko nimam raznih skrbi in obveznosti. Take počitnice so zame najlepše. Pisanje za mlajše otroke sem opustil. Zdaj se ukvarjam le še z znanstveno fantastiko. V načrtu imam zgodbo V rokah čarovnice Gitte: mlad znanstvenik-etnolog pripravlja doktorsko disertacijo o čarovniških urokih in jih zbira po vsem svetu. Pri tem mu pride v roke tudi pravi urok (takšen, ki zares čara). S tem se začnejo zapletati...“

Drugi zgodbi bom dal naslov Lutka. Mladega, nadebnega diplomata nasprotniki ugrabijo in mu vgradijo v možgane brezžični stimulator; nato ga pustijo, češ da je imel prometno nesrečo. Ko kasneje napreduje v ministra, ga začnejo brezžično stimulirati, da izvaja različna prisilna dejanja (med drugim izdaja državne tajnosti). Žrtve se bori proti prisilnim dejanjem, toda zaman. Zgodba bo napeta in polna grozot. Zmagala bo seveda pravica. Naj bodo vsaj v zgodbah konci lepši, kot so v življenju.“

Vprašanja: VOJAN T. ARHAR

70 let Danice Županove

Danica Župan, učiteljica na oddelku za podaljšano bivanje v osnovni šoli Škofije pri Kopru, je slavila svoj visoki jubilej: 70-letnico.

Rodila se je v Trstu, v številni družini. Oče je bil zaveden Slovenec. Ker je bil sam glasbeno nadarjen, je tak o vzgoji tudi svoje otroke. Danica se je začela z osmimi leti učiti klavir in violino pri Tržaški glasbeni matici.

Štirinajstletna deklica je doživela požig Narodnega doma, kjer je večkrat nastopala kot učenka prof. Vasilija Murka. Ta dogodek je globoko rani občutljivo dekliško srce.

V Trstu je obiskovala Ciril-Metodovo solo, ki je bila branik slovenstva. Tu se je v njej prebudila pesniška žilica. Pričela je pisati pesmi. Ko je nastopil fašizem, se je družina preselila v Maribor. Tu je dokončala učiteljske in nadaljevala študij klavirja in violine.

Po maturi leta 1925 je bila nameščena kot učiteljica v Gornjo Lendavo v Prekmurje. Tu — med poštenimi in delavnimi Prekmurci — so mladi učiteljici potekala najsrečnejša leta. Dvanajst let je poleg pedagoškega dela posvetila vse svoje mlade moči zunajšolskemu, kulturnoprosvetnemu delu. Režirala je igre z odraslimi vaščani, telovadila v Sokolu. Pisala je tudi igrice in pesmice. Tako je nastala Prekmurska, ki jo je uglasil R. Hrovatin.

Zaradi svoje ljubezni do petja je postala tudi članica Učiteljskega pevskega zbora. Ker je sklenila nadaljevati študij glasbe in da bi se laže udeleževala vaj Učiteljskega pevskega zbora, je nastopila službo v Vitanju pri Celju. Tudi tam je neutrudno delala.

Nadaljnje delo ji je preprečil vdor Nemcev. Izgnali so jo v Liko na Hrvaško. Takoj je z veliko vnemo začela delati za OF; bila je s hrabra, domiselna in kot bolničarka zelo požrtvovalna. Mnogim je s svojim pogumnim nastopom pred Nemci rešila življenje. Zato jo je leta 1952 predsedstvo Narodne skupščine SFRJ odlikovalo z redom za hrabrost in redom za sluzbo za narod. Pod skalnatim Velebitom je z vso svojo družino dočakala osvoboditev.

Po vojni je službovala v Kapelah pri Brezicah, pomagala pri komisiji za obnovo šolstva v brežškem okraju, dokler je ni poklicala osvobodena Primorska. Poučevala je glasbo v Ilirski Bistrici, nato v Portorožu. Tu je opravljala posek kot tajnica Zveze borcev.

Leta 1952 je nastopila službo na novi osemletni šoli v Dekanih. Poleg učiteljevanja je bila še tajnica občinskega sveta za prosveto in kulturo v Kopru, vodila je tečaj RK, pionirski pevski zbor, gospodinjstvi tečaj, tamburaški zbor in drugo.

Upokojena je bila leta 1956, ker pa je učitelj primanjkovalo, so jo reaktivirali. Zatem je službovala še v Šentvidu pri Stični, Slov. Gračišču, spet v Dekanih, Sečoveljah, Piranu, Marezigah, Pradah, povsod tam, kjer je bilo potrebno. V Pradah je dočakala 50-letnico svojega šolskega in zunajšolskega dela. Za njeno požrtvovalno pedagoško delo pri širjenju mladinskega zborovskega petja ji je svet slobod in prosvetnih društev okraja Koper leta 1960 izrekel zahvalo.

Neusmiljeni udarci usode je niso zlomili. Storiła je, kot poje Župančič: „Kuj me življenje, kuj... Ce sem jeklo, bom pel.“ ... In pela je. Skozi njene roke so šli rodovi mladine, ki ji je vcepila ljubezen do glasbe, ji podala plamenico ljubezni do naroda. Ponesli jo bodo naprej v nove, mlajše, čvrstje roke.

Vsi, ki poznamo našo slavljeno, ji želimo še mnogo svetlih, čilih in zdravih let v krogu mladine!

SILVA BENCINA

70 let Mire Dobovškove

Gojenci in delovna skupnost zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani so lanskega novembra proslavili 70-letnico dolgotrajne ravnateljice zavoda Mire Dobovškove.

V dvorani zavoda so slepi in slabovidni otroci pripravili priraden kulturni program. O življenjskem delu jubilarke je spregovoril ravnatelj zavoda France Rožanec.

Slovesnosti so se udeležili tudi zastopniki centra za varstvo in rehabilitacijo slepih in slabovidnih v Škofji Loki, Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije in nekdanji ravnatelj zavoda Tone Kebe.

Tovarišica Mira Dobovškova se je rodila v Ljubljani 13. novembra 1905. Med prvo svetovno vojno je izgubila očeta in mater, je ostala skrb za pet nepreskrbljenih otrok. Mira je postala učiteljica na osnovni šoli Dobrepolje na Dolenjskem. Leta 1929 je prišla v zavod za slepo mladino v Kočevje. Tedaj je bila v zavodu le trirazredna osnovna šola. Spoznala je, da je treba izpolniti usposabljanje slepih. Defektološko znanje si je pridobila s študijem v Beogradu, z naprednimi tokovi usposabljanja slepih pa se je seznanila na študijskih potovanjih po evropskih državah.

V kočevskem zavodu je bila po njeni zaslugi že pred drugo svetovno vojno uvedena obrtna šola za slepe pletarje in pouk gospodinjstva, razširjeni sta bili glasbena in telesna vzgoja. Izpolnila je študijsko knjižnico in zbirko učil. Z akademijami, raznimi nastopi gojencev in razstavami je seznanjala širšo slovensko javnost z uspehi in s problemi slepe mladine. Prizadevanja za novi zavod, ki naj bi bil v Ljubljani, ji je preprečila druga svetovna vojna.

Med vojno je bil kočevski zavod porušen, zato je Mira Dobovškova pripeljala slepe otroke v Ljubljano. Začasno streho so dobili v zavodu za gluho mladino.

Od leta 1946 pa do upokojitve leta 1964 je bila ravnateljica zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. Svoje izkušnje je s pridom uporabljala pri razvoju in usposabljanju slepih in slabovidnih v novih razmerah — v osvobodjeni domovini. Vojna je pustila mnogo slepih otrok in mladostnikov, ki jim je bilo treba zagotoviti osnovno šolo in poklicno rehabilitacijo.

Ze zgodaj je spoznala, da tudi slabovidni potrebujejo pomoč. Pod njenim vodstvom se je razvil zavod za slepo mladino v zavod za slabovidno mladino. Nenehno je spodbujala k uvajanju novih metod dela. Skrbela je za to, da se je zavod čimbolj odpiral okolju in pripomogla, da so se v njem družili slepi s slabovidnimi.

Po njeni zaslugi je zavod postal znan tudi zunaj meja naše domovine.

Svoje bogate delovne izkušnje in organizacijske sposobnosti je posredovala mlajšim kot predavateljica tiflopedagogike na pedagoški akademiji v Ljubljani.

Njen življenjski jubilej je tesno povezan tudi z razvojem in uspehi usposabljanja slepih in slabovidnih v Sloveniji, tako zavoda, centra za usposabljanje in varstvo slepih in slabovidnih v Škofji Loki in Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije ter tiflološke sekcije Društva defektologov Slovenije. Tovarišica Dobovškova je častna članica Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije in Jugoslavije, še vedno pa je dejavna sodelavka tiflološke sekcije Društva defektologov Slovenije.

Življenje tovarišice Mire Dobovškove je sestavni del razvoja usposabljanja slepih in slabovidnih v Sloveniji. S tem skromnim zapisom ni mogoče predstaviti vse širine in globine njenega dela.

Ob njenem življenjskem jubileju ji iskreno čestitamo in se ji zahvaljujemo.

NEKDANJI GOJENCI IN SODELAVCI ZAVODA

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

??

!!

Osebni dohodek pri nižji stopnji izobrazbe

VPRASANJE: Člen 61 zakona o osnovni šoli pravi: „Učitelj za razredni pouk na osnovni šoli je lahko, kdor je končal učiteljske ali skupino za razredni pouk pedagoške akademije, učitelj za predmetni pouk pa, kdor je končal višjo pedagoško šolo, pedagoško akademijo, višjo gospodinjstvo šolo, ustrezno fakulteto, visoko šolo ali umetniško akademijo.“ To pomeni, da na razredni stopnji lahko poučujejo učitelji z višjo in visoko strokovno izobrazbo. Samoupravni sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke pa predvideva za učitelje na razredni stopnji, ki imajo srednjo stopnjo izobrazbe, nižji osebni dohodek od učiteljev, ki imajo višjo stopnjo izobrazbe. Ali so različne glede tega upravičene? (OŠ, D. B. K.)

ODGOVOR: Ker ste že navedli določilo samoupravnega sporazuma o delitvi sredstev za osebne dohodke za osnovne šole, bi morali citirati to določbo do konca. V drugem delu prvega odstavka 30. člena je namreč rečeno, da se delavcem, ki imajo nižjo strokovno izobrazbo, kot je predpisana, pa zasedajo delovno mesto, za katero je predpisana višja strokovna izobrazba, ne sme ničesar odbijati od osebnega dohodka, če opravljajo kljub pomanjkljivi strokovni izobrazbi predpisano delo enako kakovostno, v enakem obsegu in v istem času kakor delavci, ki imajo predpisano stopnjo strokovne izobrazbe. O tem morajo določiti tudi samoupravni sporazumi o delitvi sredstev za osebne dohodke na posamezni šolski ustanovi.

Ostane torej samo še, da — kolikor vaš samoupravni sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke še ni uredil tega vprašanja — to nemudoma storite! Pri tem mora vaša de-

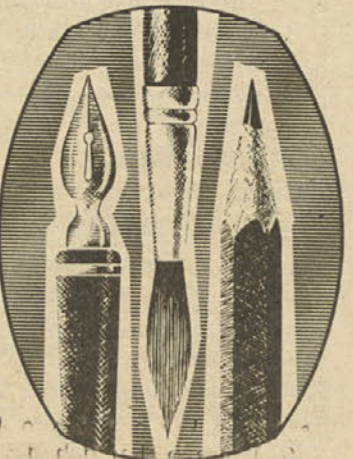
lovna skupnost določiti tudi merila, po katerih bo mogoče oceniti, ali je delo učiteljev z eno in drugo stopnjo strokovne izobrazbe v resnici enako. — dr. LS

Režijski stroški v VVZ

VPRASANJE: V letu 1975 so se zelo dvignili stroški oskrbnine v VVZ, tako da znašajo v našem VVZ na primer 830 din na mesec. Od tega so stroški režije kar 530 din (prej le 170 din). Zanima me, ali morajo stroške režije plačevati starši tudi med počitnicami, ko začasno odjavijo svoje otroke iz VVZ (R. M.).

ODGOVOR: Vzgojnovarstveni zavod mora predvideti svoja sredstva tako, da mu zadoščajo za vse leto, torej tudi med počitnicami, ko otrok večinoma ni v zavodu. Spričo tega so

VVZ tudi toliko dvignili režijski stroške za svoje storitve. Menimo, da vam v času, ko vašega otroka ni v zavodu, ker ste ga odjavili, ni treba plačevati režijskih stroškov, saj so že vračunani v oskrbni ceni zavoda. Utemeljite, da vam zato hranijo mesto za otroka, je za lase privlečena in tudi protizakonita. — dr. LS

IV. republiško sklepno šolsko tekmovanje »Kaj veš o prometu« za mladino srednjih šol

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu občine Nova Gorica

RAZPISUJE

po pooblastilu sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu SR Slovenije

IV. REPUBLIŠKO SKLEPNO ŠOLSKO PROMETNO TEKMovanje „KAJ VEŠ O PROMETU“ ZA MLADINO SREDNJIH ŠOL, ki bo v Novi Gorici, v soboto, 22. 5. 1976 pod pokroviteljstvom PRIMORJA GORICA, Nova Gorica.

I.

Na IV. republiškem sklepnem šolskem prometnem tekmovanju „Kaj veš o prometu“ za mladino srednjih šol lahko tekmujejo ekipe območij, ki jih sestavljajo po 4 (štirje) najbolje uvrščeni posamezniki (ali najbolje uvrščena ekipa) s poprejšnjih območnih tekmovanj.

II.

Ekipe, ki bodo sodelovale na tekmovanju v Novi Gorici, morajo biti prijavljene organizatorju na naslov: Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu občine Nova Gorica, trg Gradnikove brigade 1, Nova Gorica, najkasneje do 17. 5. 1976. Prijavo je treba poslati po priloženem obrazcu.

III.

Tekmovanje bo potekalo po programu, navodilu in pravilniku, objavljenem v brošuri „Kaj veš o prometu“, ki jo je izdal svet SR Slovenije za preventivo in vzgojo v cestnem prometu leta 1975.

IV.

Tekmovanje obsega:

- testiranje – poznavanje cestno-prometnih predpisov in ustroja kolesa z motorjem;
- ocenjevalno vožnjo s kolesi z motorjem po mestnih ulicah;
- spretnostno vožnjo s kolesom z motorjem na poligonu.

V.

Vsi tekmovalci morajo imeti pri ocenjevalni vožnji po mestnih ulicah varnostne čelade.

VI.

NAGRADE:

1. Prve tri najbolje uvrščene ekipe prejmejo pokal v trajno last.
2. Tekmovalci vseh treh najbolje uvrščenih ekip prejmejo odličje (zlato, srebrno, bronasto).
3. Vse ekipe in tekmovalci prejmejo spominsko diplomu o uvrstitvi na tekmovanju.

VII.

Zrebanje startnih števil tekmovalcev bo v petek, 21. maja 1976, ob 19. uri v zeleni dvorani stavbe skupščine občine Nova Gorica.

VIII.

Stroške potovanja v Novo Gorico in nazaj, dnevnice mentorjem in druge stroške (prenočišče, prehrana in podobno) plačajo organizacije, ki bodo poslale tekmovalce na tekmovanje.

Vsi tekmovalci morajo prinesiti s seboj potrjeno zdravstveno knjižico in če bo slabo vreme, dežni plašč ali pelerino.

Informacije glede razpisanega tekmovanja lahko dobite na naslovu: SVET ZA PREVENTIVO IN VZGOJO V CESTNEM PROMETU OBČINE NOVA GORICA ali po telefonu (065) 22-111, interna 246.

Samopomoč vabi

Ali ste že član Samopomoči prosvetnih delavcev?
Informacije o vpisu dobite v Ljubljani, Gosposka 3/1.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS – Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom – Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643. Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

NAMESTO POČITNIC BREZ SNEGA

Športni dan na Veliki planini

samo za 60 din

- prevoz z avtobusom do Kamniške Bistrice in nazaj
- dnevna karta za uporabo vseh žičnic
- topli obrok

Informacije in prodaja paketa: poslovalnice Turistične agencije Viator v Ljubljani, Domžalah in v Kamniku.

Viator Ljubljana
TOZD „Hoteli in žičnice Kamnik“

50,00 dinarjev pomnoženo z X je 143.000 dinarjev

DRAGI NAROČNIKI,

naročniki so naši bralci, so tisti ljudje, za katere pišemo in delamo in od katerih prejmemo denar za svoje delo in seveda za delo tiskarne in vsega, kar sodi poleg. Skratka: naročnino.

Ta znaša za leto dni 50,00 din. Ne bomo se prepirali okrog te številke, ker smo prepričani, da se list nikomur ne zdi predrag. Zavedamo pa se, da je kar odveč v kupu vsakdanjih opravkov izpolniti položnico in jo nesti na pošto. Tako lahko je pozabiti nanjo – saj je položnica pohleven in tih papir, nikakršen poziv s sodišča.

Zato odlašate. Kaj bi – saj je samo 50,00 dinarjev, se tolažite. A poglejte: od teh posameznih 50,00 dinarjev je iz letošnjih, lanskih in predlanskih neplačanih naročnin nastala vsota 143.000 dinarjev. To pa resno ovira naše delo.

Sodelujmo! Izpolnite položnico in oddajte jo z denarjem vred na pošto! Prispevajte k stabilizaciji svojega lista!

Dragi bralci in bralke,

časopis je zato, da ga preberemo. Če ne vsega, pa vsaj tisto, kar nas zanima. Na uredništvu smo v zadregi, kadar od naših naročnic in naročnikov dobivamo (in prebiramo) pisma z vprašanji, na katera smo že odgovorili v člankih ali pravnih nasvetih. Seveda ne na pismo prav tega bralca, pač pa na enako ali podobno vprašanje ali tematiko.

Pravim, da smo v zadregi – iz preprostega razloga, ker ugotavljamo, da prenekateri naš naročnik lista niti ne pregleda. Saj že naslovi pogosto opozarjajo na problematiko! Res, nerodno.

Komisija za medsebojna delovna razmerja pri OSNOVNI ŠOLI GRAČIŠČE PRI KOPRU

razpisuje prosta delovna mesta:

- dveh učiteljev za razredni pouk
- dveh učiteljev za predmetni pouk – PRU ali P:
  - a) glasbeni in likovni pouk, drugo po dogovoru;
  - b) tehnični in gospodinjski pouk, drugo po dogovoru.

Nastop dela v februarju 1976.
Razpis velja 15 dni po objavi.

DOM SREDNJIH ŠOL

Ljubljana, Gerbičeva 51 a

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto

- pomočnika ravnatelja

profesor ali predmetni učitelj, 5 let uspešne pedagoške prakse, organizacijske sposobnosti za vodenje in usmerjanje pedagoškega dela, moralnopolitična neoporečnost.

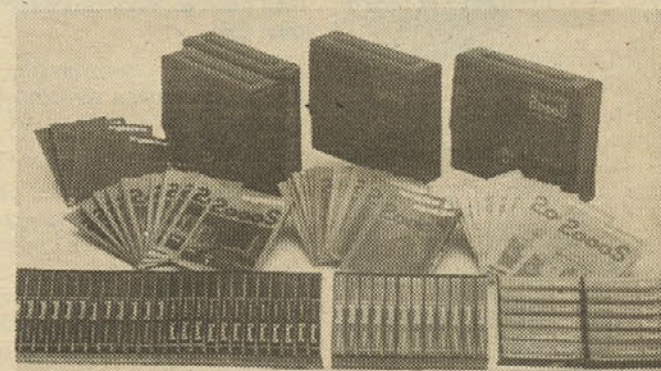
Podrobne informacije dobijo kandidati v upravi doma. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Današnji čas zahteva od človeka, da se znajde v svetu hitre menjave informacij, živih medsebojnih poslovnih, osebnih in strokovnih stikov. Znanje nam je vsak dan bolj potrebno. Do mnogih znanj pa nas privede prav znanje jezikov.

2000S

PROGRAMIRANI TEČAJI TUJIH JEZIKOV
ZA SAMOUČENJE

- 2000 S so tečaji, ki vam omogočajo, da se ob vseh nalogah, zaposlenosti in angažiranosti lahko sami naučite tujega jezika.
- 2000 S vam prinašajo živo govorico narodov današnjega časa; pomenijo enega zadnjih dosežkov intenzivnega učenja jezikov in so namenjeni za samostojno učenje brez učitelja.
- 2000 S prinašajo tak učni postopek, po katerem si boste najhitreje pridobili zaželeno znanje, in je izdelan za vsak jezik in stopnjo posebej.
- 2000 S so sestavljeni iz učbenikov in zvočnih kaset, ki pripomorejo k hitrejšemu razumevanju, govorjenju, branju in pisanju tujega jezika.
- 2000 S so šola, ki vam omogoča svobodno izbiro kraja in trajanja učenja.
- 2000 S so programirani v sodelovanju strokovnih delavcev Delavske univerze „Boris Kidrič“ Ljubljana in založbe Max Hueber, Muenchen.
- 2000 S tečaji so vam ob sprotne razmnoževanju vedno na voljo.

Doslej so izšli:

ANGLEŠČINA 2000 S – 1. stopnja
ANGLEŠČINA 2000 S – 2. stopnja
NEMŠČINA 2000 S – 1. stopnja
FRANCOŠČINA 2000 S – 1. stopnja

V pripravi so:

ITALIJANŠČINA 2000 S – 1. stopnja
NEMŠČINA 2000 S – 2. stopnja
ANGLEŠČINA 2000 S – 3. stopnja

Vsi tečaji so programirani v slovenskem in srbohrvaškem jeziku.

2000 S tečaji so se uveljavili pri posameznikih, uspešno pa jih uporabljajo za učenje svojih delavcev tudi številne organizacije združenega dela po Jugoslaviji.

Tečaji 2000 S so vam na voljo v vseh trgovinah, ki prodajajo izdelke Produkcije kaset in plošč RTV Ljubljana, lahko pa jih naročite tudi neposredno v prodajni službi Produkcije kaset in plošč, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 10, tel. 313-030.

Gostinsko podjetje Šestica

Ljubljana

priporoča
svoje obrate:

- Samopostrežna restavracija EMONA na Titovi cesti 11
  - Restavracija ŠESTICA, Titova 16 in
  - Restavracija POD LIPO, Borštnikov trg 3.
- Postreženi boste solidno in poceni!
V samopostrežni restavraciji EMONA dobe udeleženci šolskih kolektivnih ekskurzij poceni prehrano.

VRVARNA

Ljubljana

Trubarjeva 23

Pri nas dobite razne vrste vrvi in vrvic, pohištveno blago in vse, kar potrebujete za tapetništvo in sedlarstvo. Obiščite našo trgovino! Toplo se priporočamo!